

# Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER  
ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART  
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

17<sup>E</sup> JAARGANG

WOENSDAG 21 SEPTEMBER 1932

No. 873

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.  
Algemeen Secretaris: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.  
ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.

COMMISSIE VAN ADVIES:

Prof. Mr. D. van Blom; J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van  
Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. N. J.  
Polak; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen  
Baron Rengers; Prof. Mr. H. R. Ribbius; Jan Schillhuis;  
Mr. Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries.

Gedelegeerd lid: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.

Redacteur-Secretaris: Dr. H. M. H. A. van der Valk.

Secretariaat: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.

Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement  
volgens tarief. Administratie van abonnementen en adver-  
tenties: Nijgh & van Ditmar N.V., Uitgevers, Rotterdam,  
Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No.  
145192.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in  
Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per  
jaar. Losse nummers 50 cents. Leden en donateurs van het  
Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ont-  
vangen de abonne's, leden en donateurs kosteloos, voor zoo-  
ver daaromtrent niet anders wordt beslist.

Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigeplaatweg.

21 SEPTEMBER 1932.

In de geldkoersen kwam deze week geen verande-  
ring; prolongatie noteerde 1 pCt., privaat-disconto  
 $\frac{1}{4}$  à  $\frac{3}{8}$  pCt., call  $\frac{1}{4}$  à  $\frac{1}{2}$  pCt.

Op 22 September a.s. stelt de Minister van Finan-  
ciën de gelegenheid open in te schrijven op schatkist-  
papier tot een totaal bedrag van f 55 miljoen.

\* \* \*

Op den weekstaat van De Nederlandsche Bank  
geeft de post binnenlandsche wissels een daling te  
zien van ruim f 203.000. De beleeningen verminder-  
den met f 1,1 miljoen. De post papier op het buiten-  
land bleef onveranderd, terwijl de diverse rekeningen  
onder de activa der Bank met ruim f 732.000 af-  
namen.

De goudvoorraad bleef deze week op nagenoeg ge-  
lijke hoogte; de voorraad zilveren munt nam met  
f 144.000 toe.

Onder de passiva vertoont de biljettencirculatie  
een inkrimping van f 6,3 miljoen, daarentegen ble-  
ken de saldi in rekening-courant met f 5,1 miljoen  
te zijn vermeerderd; het saldo tegoed van 's Rijks schat-  
kist daalde weliswaar met f 5,9 miljoen, maar de  
saldi van anderen liepen met f 11,1 miljoen op. Het  
beschikbaar metaalsaldo is met f 950.000 vermeer-  
derd; het dekkingspercentage bedraagt nagenoeg 83,  
evenals de vorige week.

\* \* \*

Ook de wisselmarkt geeft weinig stof tot opmer-  
kingen. Ponden zijn wat teruggelopen; zij kwamen  
van 8.69 op 8.65½. Dollars fluctueerden maar weinig:  
2.4910—2.4895—2.4915—2.4908. \$/f noteerden 3.49—  
3.47½. Marken waren tamelijk gezocht; de koers ver-  
beterde van 59.25 tot 59.30. Fransche Francs hand-  
haafden zich op het verhoogde peil en schommelden  
rond de 9.76. Belga's ca. 34.51. De Zwitsersche Franc  
liep eerder nog iets terug: 48.07½—48.04. Lires on-  
veranderd 12.78. Peseta's vast: 20.25. Het Noorden  
was met het Pond iets luier: Kopenhagen 44.80, Oslo  
43.50, Stockholm 44.40. De kabelkoers op Indië is met  
 $\frac{1}{8}$  verhoogd en is dus nu 99¾. De Canadeesche Dol-  
lar liep wat terug: 2.25.

Ponden op één en drie maanden waren een weinig  
lager; zij noteerden  $\frac{3}{16}$  resp.  $\frac{3}{8}$  c. disagio. Dollars op  
deze termijnen doen nog steeds 20 resp. 55 punten  
déport.

Goud werd geregeld in niet te groote posten ver-  
handeld. Voor baren werd f 1650 geboden, terwijl  
eagles op 2.4830 werden gedaan. Sovereigns 12.06.  
Duitsch bankpapier nog steeds zeer gezocht; de koers  
is ca. 59.15.

LONDEN, 19 SEPTEMBER 1932.

De geldmarkt blijft meer dan overvloedig voorzien  
van vlottend materiaal.

Hier en daar hoort men van aanbod van Fransch  
geld in de markt, maar gezien het zeer lage percen-  
tage, dat op kort geld te maken is, lijkt het twijfel-  
achtig, dat Parijs middelen voor gebruik in Londen  
zoude beschikbaar stellen. De saldi van de Engelsche  
banken bij de Bank van Engeland zijn zeer hoog.

De discontomarkt blijft eveneens zeer flauw met  
eene notering voor bankaccepten op  $\frac{5}{8}$  pCt. en voor  
schatkistpromessen op  $\frac{7}{16}$ — $\frac{1}{2}$  pCt.

Sterling werd iets zwakker en sluit heden op 3.47½  
voor Dollars en pl.m. 8.65 voor Gulden.

De maandcijfers van de Engelsche Clearing Banks  
zijn in de laatste maanden zeer aanmerkelijk veran-  
derd. Terwijl de gezamenlijke deposito's sedert Mei  
met £ 150 miljoen zijn vooruitgegaan, zijn de in om-  
loop zijnde accepten met £ 20 miljoen verminderd en  
de voorschotten aan klanten met £ 55 miljoen op  
£ 800 miljoen teruggelopen. Het percentage van de  
uitstaande kasvoorschotten tegenover deposito's heeft  
dus de belangrijke wijziging van ruim 51 pCt. naar  
ruim 44 pCt. ondergaan.

## DE ONTWIKKELING VAN DE RIJNVAART OP BELGIË.

Scripta manent: het geschreven woord blijft. Zeer vaak zal het na eenigen tijd nog slechts historische waarde hebben, doch een en ander maal wil het ook wezen, dat het vraagstuk, waartoe het betrekkelijk was, zoolang onopgelost blijft, dat het mogelijk wordt vroeger geponeerde stellingen op haar gehalte te toetsen, vóórdat daaruit een onherroepelijke conclusie ten onrechte is getrokken. Dit laatste geval doet zich thans voor met betrekking tot de Belgische argumentatie ter verdediging van den eisch tot het toestaan aan dat land van een Moerdijkkanaal, voor zoover deze gronden waren gebaseerd op de uitkomsten van de Rijnvaartstatistiek. Bij een nota van 28 Mei 1929 heeft de Belgische regeering als bijlage IV cijfermateriaal overgelegd, dat naar haar meening ter schraging van haar verlangen tot verkrijging van een betere verbinding met Moerdijk „het onbetwistbaar bewijs (leverde) van den achteruitgang van het Belgisch Rijnverkeer in verhouding tot het totale Rijnverkeer”. De keuze van de daartoe aangevoerde cijfers strekte er uit den aard der zaak toe, om voor deze redeneering een schijn van gegrondheid te bieden. Gelukkig is Nederland daardoor niet overtuigd en de ontwikkeling van zaken, zooals deze sedert 1929 zijn gelopen, is van dien aard geworden, dat de ongegrondheid van de Belgische beduchtheid, voor zoover voortvloeiend uit statistisch materiaal, duidelijk is gebleken. Nuchtere cijfers steunen thans de redeneringen, waarmede ter zake kundigen reeds destijds de onhoudbaarheid van het Belgische betoog aantoonde. Aangezien ook hier geldt, dat leeringen wekken, doch voorbeelden trekken, is het de moeite waard, om op het beschikbare cijfermateriaal het volle licht te laten vallen. Dit brengt reeds terstond mede, dat wij ons niet zullen beperken tot de met zorg gekozen Belgische argumenten, die slechts betrekking hadden op onderdeelen van de geheele materie, doch ons rechtstreeks zullen richten tegen de meening, dat een causaal verband bestaat tusschen de beweerde toenemende onvoldoendheid van den vaarweg door de Zeeuwsche wateren en het evenzeer in 1929 van Belgische zijde gestelde feit, dat het Belgische Rijnvaartverkeer in verhouding tot het totale Rijnverkeer achteruit ging. Wij beschikken daartoe, wat het goederenverkeer betreft, over de cijfers, welke aan de Nederlandsch-Duitsche grens worden verzameld, zoowel met betrekking tot den aard der vervoerde koopwaren als tot haar herkomst of bestemming stroomafwaarts. Uit de jaarverslagen van de Centrale Rijnvaartcommissie kunnen de Lobithsche cijfers worden afgelezen tot en met 1929. Over 1930 zijn daarin te vinden de cijfers voor opgaand verkeer, die te Lobith en voor afgaand verkeer, die te Emmerik worden verzameld. Over 1931 is het verslag van de Centrale Commissie nog niet verschenen, doch kan gebruik worden gemaakt van de overeenkomstige gegevens, die door de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Rotterdam bekend zijn gemaakt. Tot en met 1922 betreffen deze Rijnvaartstatistieken, voor zoover België aangaat, slechts het gezamenlijke verkeer; daarna is ook voor dat land specificatie naar de voornaamste havens mogelijk.

Het verdient aanbeveling, om bij het maken van vergelijkingen uitsluitend gebruik te maken van deze aan de Nederlandsch-Duitsche grens verzamelde gegevens en niet van verschillende plaatselijke statistieken, omdat deze uit den aard der zaak niet goed vergelijkbaar zijn en daarom niet een waarborg geven, dat het geheele verkeer inderdaad uit één gezichtshoek wordt gezien. Wellicht zullen stroomafwaarts vervoerde goederen wel eens elders terecht komen dan bij het passeeren der grens werd aangegeven, doch het is niet zonder meer aannemelijk, dat daardoor de onderlinge verhoudingen in ernstige mate onjuist zouden worden voorgesteld en bovendien is

## INHOUD:

Blz

DE ONTWIKKELING VAN DE RIJNVAART OP BELGIË door Dr. W. F. Lichtenauer .....	734
Saneeringsplannen in de internationale scheepvaart door Mr. H. E. Scheffer .....	737
De Rijksmiddelen over Augustus 1932 .....	739
De Millioenennota .....	740
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
Overheidsbemoeienis met het internationale kartelwezen door Dr. P. Berkenkopf .....	747
AANTEKENINGEN:	
Nieuwe steunmaatregelen voor de Deutsche banken ..	748
MAANDOIJFERS	
Overzicht der Rijksmiddelen .....	750
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN .....	751—756
Geldkoersen. — Wisselkoersen. — Bankstaten. — Goederenhandel.	

het waarschijnlijk, dat eventueele kleine onjuistheden van dien aard zich gelijkelijk voordoen voor ieder jaar in onderzoek en dat zij dus niet van invloed zijn op de onderlinge verschuivingen in verloop van tijd.

Voor het scheepsverkeer zijn de gegevens minder bevredigend, met dien verstande, dat wij eerst sedert 1930, dank zij de publicatie van de Rotterdamsche Kamer van Koophandel, beschikken over gegevens, die in gedetailleerdheid op één lijn zijn te stellen met de bovenbedoelde cijfers over het goederenverkeer. Voor het scheepsverkeer moeten wij dus tevreden zijn met een tweetal momentopnamen en kunnen wij nog niet een film geven als voor de ontwikkeling van het, trouwens uit statistisch oogpunt belangrijker, goederenverkeer.

Beginnen wij met het eenvoudigste.

Rijnscheepsverkeer langs Lobith, sleepbooten uitgezonderd.

	Totaal		Naar (van) België	
	Aantal	Draagvermogen in tons	Aantal	Draagvermogen in tons
	A. Afgaand.			
1930 ..	50.400	38.000.000	13.129	9.500.000
1931 ..	46.306	33.500.000	12.596	8.800.000
	B. Opgaand.			
1930 ..	50.312	37.900.000	7.907	5.900.000
1931 ..	46.388	33.600.000	9.713	7.200.000

Ongetwijfeld zal het voor menigeen een verrassing zijn het ruime aandeel op te merken, dat de Belgische zee- en rivierhavens hebben in het totale scheepsverkeer langs Lobith. De wijze, waarop dit gedeelte van het verkeer in 1931 de economische stormen heeft getrotseerd, is evenzeer opvallend en zeker niet minder lofwaardig dan de volharding, waarmede het volgens sommige Belgische staatslieden aan het noodweer op de Zeeuwsche wateren het hoofd biedt.

Intusschen is het niet alles goud wat er blinkt: vele dezer schepen in rechtstreeksch verkeer tusschen België en het Deutsche, Fransche of Zwitsersche Rijnland zijn ledig, vooral in het opgaande verkeer, want de balans van het Belgische goederenverkeer op den Rijn is sterk passief. Het loont daarom de moeite, om den bovenweergegeven staat ook te beschouwen met betrekking uitsluitend tot de geheel of ten deele beladen schepen.

Verkeer langs Lobith van geheel of ten deele beladen schepen.

	Totaal		Naar (van) België.	
	Aantal	Draagvermogen in tons	Aantal	Draagvermogen in tons
	A. Afgaand.			
1930 ..	46.738	34.000.000	12.876	9.300.000
1931 ..	43.710	31.000.000	12.177	8.500.000
	B. Opgaand.			
1930 ..	26.515	26.300.000	3.738	3.000.000
1931 ..	21.588	19.600.000	4.094	3.500.000

Het is natuurlijk niet geoorloofd, om vergaande conclusies te trekken uit deze cijfers, die slechts een zoo korte spanne tijds omvatten en dan nog een zoo abnormaal tijdvak als het onze. Wat wij intusschen in elk geval reeds gerust kunnen doen, is het geven van een nadere verklaring aan de hand van de gedetailleerde cijfers van de Rotterdamsche Kamer van Koophandel. Het merkwaardigste element uit de gegevens wordt ongetwijfeld opgeleverd door de toeneming van de Belgische vaart naar boven. Uit de bedoelde bijzonderheden blijkt nu, dat deze aanwas moet worden toegeschreven aan stijging van het vervoer van Antwerpen naar den Elzas. Aangenomen moet worden, dat de sterke toeneming van het graanvervoer naar Straatsburg, in hoofdzak over Antwerpen geleid, daarvan de oorzaak is. Zij vindt op haar beurt haar grond in levendigheid in de Straatsburgsche maalin-dustrie. Wij hebben hier de gelegenheid op te merken, dat de schommelingen in het verkeer, voor zoover niet kunstmatig veroorzaakt, voortvloeien uit den gang van zaken in den goederenhandel en de nijverheid, onder den invloed van het gebeuren op de wereldmarkten (van goederen en vrachten) en van locale behoeften. De toestand van de Zeeuwsche wateren staat er niet aan in den weg, dat Antwerpen's Rijnvervoer profiteert van een gunstige constellatie, wanneer de aard van het betrokken vervoer Antwerpen in de eerste plaats voor verwerving van de vermeerdering daarvan in aanmerking doet komen. Een gedachte, om aan vast te houden.

Overigens geeft ook deze tweede staat den indruk, dat het Belgische Rijnvaartverkeer, in vergelijking tot het totaal, geen slecht figuur maakt. Op ruim 50.000.000 tons draagvermogen van geheel of ten deele beladen schepen heeft België in 1931 niet minder dan 12.000.000 tons, of bijna een vierde gedeelte, geleverd en getrokken. Aanspraak op een veel betere scheepvaartverbinding dan de natuur heeft geschonken heeft dus wel zeer sterk de strekking om de balans tot den evenwichtsstand te doen naderen of zelfs te doen doorslaan. Bij de geringere relatieve beteekenis, welke de Rijnvaart thans voor de Belgische dan voor de Nederlandsche zeehavens heeft als voedingsbron voor het goederenverkeer ter zee, zou een zoodanige verplaatsing zonder meer beteekenen, dat de hegemonie op zeehavengebied in de lage landen naar de zuidzijde van de hen doorkruisende grens werd verplaatst.

Uit de overvloedige cijferreeksen, welke de statistiek van de Rotterdamsche Kamer van Koophandel op dit gebied geeft, zijn nog veel meer belangwekkende bijzonderheden af te leiden. Beperking is hier eisch. Daarom nog slechts een zeer gewichtig gegeven: een vergelijking van het verkeer van beladen Rijnschepen van en naar de havens Antwerpen en Rotterdam, naar en van uitsluitend Duitse bestemmingen en herkomsten.

	Aantal		Draagvermogen in tons	
	Antwerpen	Rotterdam	Antwerpen	Rotterdam
	A. Afgaand.			
1930 .....	4.016	13.331	3.100.000	14.400.000
1931 .....	3.947	12.263	3.000.000	12.900.000
	B. Opgaand.			
1930 .....	1.538	15.463	1.100.000	16.000.000
1931 .....	1.477	11.312	1.100.000	10.200.000

Het sterkst spreekt de geweldige achteruitgang van Rotterdam in het opgaande verkeer. De wegslinking van de ertsvervoeren, waarvoor Rotterdam zoo bijzonder gevoelig is, levert de gereede verklaring in denzelfden geest als hierboven voor gunstige Belgische cijfers werd gegeven. In den trant van de Belgische argumentatie uit 1929 zou aan den gang van zaken de redeneering kunnen worden ontleend, dat de Waal onvoldoende wordt en Rotterdam dus behoefte heeft aan een beteren vaarweg naar het Duitse Rijnland. De tastbare onjuistheid van deze bewijsvoering en het in plaats daarvan voor de hand liggen van de juiste verklaring zijn natuurlijk een

beleetsel, om haar te volgen, maar het is desniettemin goed, om haar de eer van vermelding te bewijzen, omdat zij in beginsel staat op één lijn met de door ons bestreden Belgische stelling omtrent de Belgische Rijnvaart.

Alvorens wij afscheid nemen van de cijfers omtrent het scheepsverkeer, is het nuttig aandacht te wijden aan het aandeel, dat de eigen Belgische binnenvaart aan het geheele internationale verkeer langs Lobith neemt, m.a.w. na te gaan, hoeveel eigenaren van de betrokken schepen hun domicilie hebben in de Belgisch-Luxemburgsche douane-unie. Wij vinden dan daaromtrent de volgende uitkomsten:

Domicilie:	1930	1931
Nederland .....	84.581	76.508
België—Luxemburg .....	16.476	16.325
Duitschland .....	19.034	15.620
Frankrijk .....	4.721	5.176
Zwitserland .....	1.004	1.008
Totaal der Lobith passeerende schepen (sleepbooten inbegrepen) .....	125.816	114.637

Het behoeft nauwelijks uitdrukkelijk te worden vermeld, dat de hooge Nederlandsche cijfers mede voortvloeien uit het onder Nederlandsche vlag varen van vele schepen, die niet geheel „van vreemde smetten vrij” zijn. Door dezelfde oorzaak wordt het Duitse cijfer gedrukt. Desniettemin is het verrassend te constateeren, dat de Duitse vlag te Lobith in de minderheid is gekomen tegenover de Belgische driekleur (het mederekenen van Luxemburg is op deze conclusie niet van invloed). Op een kwijnenden toestand wijzen ook deze cijfers niet. De achteruitgang van de Rijnvaart in 1931 heeft de activiteit van de Belgische binnenvloot in het verkeer naar en van Duitschland en hooger gelegen streken onberoerd gelaten.

Voor het goederenverkeer beschikken wij, als geschreven, over verder in den tijd teruggaande gegevens. Deze wijzen uit, dat het goederenvervoer langs Lobith over de onderaangegeven jaren als volgt verdeeld is geweest tusschen Nederlandsche en Belgische havens:

	Nederland	België
	pCt.	pCt.
1913 .....	74,45	24,18
1924 .....	78,95	20,26
1925 .....	78,28	20,72
1926 .....	80,54	18,62
1927 .....	79,7	18,88
1928 .....	79,87	18,46
1929 .....	79,81	18,72
1930 .....	77,83	20,27
1931 .....	74,44	23,25

Deze cijfers toonen voor verhoudingsgetallen inderdaad groote schommelingen. Intusschen is het in de eerste plaats merkwaardig, dat na achttien jaren het aandeel van Nederland weder is teruggezakt tot het percentage van 1913, terwijl België de inzinking, welke de cijfers voor dat land sindsdien hebben vertoond, weder ongeveer te boven is gekomen. Voor beide landen is het percentage wat gedrukt door de sterke ontwikkeling van het Rijn-zeeverkeer, dat in het crisisjaar 1931, toen allen trachtten het aantal tusschenschakels in het verkeer zooveel mogelijk te doen verminderen, omvangrijker is geweest dan ooit te voren. Nooit was dientengevolge de som van de Nederlandsche en Belgische percentages zoover van de 100 pCt. verwijderd.

Wanneer wij dan aandacht wijden aan de beteekenis van de schommelingen, dan wordt de aandacht terstond getrokken door den Nederlandschen „top” in 1926 en de Belgische „dalen” in 1926 en 1928. Deze markante verschijnselen geven meteen ook de verklaring. De staking in de Engelsche steenkoolmijnen, die voor onze stad tijdelijk de uitwerking van de na-oorlogsche verkeerscrisis heeft gemaskeerd, veroorzaakte toen een overstelpend steenkoolvervoer uit Duitschland langs den Rijn, waarvan alle zeehavens

aan Rijn en Schelde hebben geprofiteerd, doch het meest Rotterdam, omdat deze stad nu eenmaal zoowel voor het bunkerbedrijf als overigens voor deze soort van vervoer verreweg het gunstigst was gelegen. Evenwel zag ook Antwerpen dat jaar zijn Rijnvervoer zeer aanzwellen, evenals Gent, maar de stijging van geheel België werd geremd, doordat het belangrijke Rijnvervoer naar de overige Belgische haventjes en losplaatsen, een vervoer, dat hoofdzakelijk uit steenkool en meststoffen bestaat, daalde in verband met de stijging van steenkool- en vrachtprijzen, die van de omstandigheden het gevolg was. Het spreekt vanzelf, dat België dientengevolge wat minder dan anders goederen langs den Rijn betrok, een schade, die het volgende jaar is ingehaald. Evenwel is het Belgische percentage in dat jaar en in de daarop volgende jaren 1928 en 1929 nog niet weder van betekenis kunnen stijgen, omdat ontzaglijke ertsaanvoeren ten behoeve van de Deutsche industrie, al weder een vervoer, waarvoor de haven van Rotterdam door ligging en uitrusting allereerst in aanmerking kwam, daaraan in den weg stonden. Doordat de Belgische havens ten aanzien van dit vervoer in het geheel niet voor concurrentie in aanmerking kwamen, heeft België toen nog een zeer laag percentage getoond, lager zelfs ten deele dan in 1926. In 1930 begint met de afneming van het vervoer van massa-goederen op den Rijn de herrijzenis van het Belgische percentage, dat thans weder vrijwel even gunstig is als in 1913, het jaar van vergelijking voor de Belgische bezorgdheid in 1929, uitgangspunt dus van de statistische argumentatie voor het Moerdijkkanaal. Het is weder dezelfde geschiedenis: marktpositie en plaatselijke behoeften bepalen in verband met de natuurlijke gesteldheid omvang en verdeling van het Rijnvervoer. Onder de eene constellatie zal België, onder de andere Nederland een ruimer aandeel daaraan hebben, zonder dat deze schommelingen mogen worden toegeschreven aan „toenemende moeilijkheden door de natuur in den weg gelegd”, waarover de Belgische regering in 1929 schreef. Uit den aard der zaak spelen met betrekking tot dit verkeer nog vele kleinere invloeden een rol, doch in de groote lijnen, de eenige, welke bij vraagstukken van zoo wijde strekking werkelijk van belang zijn, ligt de verklaring van de wisselingen in de verhouding tusschen het Nederlandsche en Belgische Rijnverkeer in de bovenbeschreven omstandigheden.

Verhoudingsgetallen mogen zeer nuttig vergelijkingsmateriaal bieden, de absolute cijfers leveren daarnaast als eenvoudigste uitbeelding van de werkelijkheid een niet minder opmerkelijk gegeven op. Teneinde niet in herhalingen te vervallen, door met andere getallen dezelfde verhoudingen aan te duiden als hierboven is geschied, willen wij de absolute cijfers geven met beperking tot het goederenvervoer op den Rijn naar en van de voornaamste zeehavens in Nederland en België. Een niet onbelangrijk plaatselijk vervoer schakelen wij daardoor uit, waartegenover als winst staat een juistere blik op de betekenis van den Rijn voor de concurrerende Noordzeehavens, wier belangen in de eerste plaats bij den strijd om een Moerdijkkanaal zijn gemoeid. Het is slechts jammer, dat de Rijnvaartstatistiek ons daarbij voor 1913 in den steek laat, omdat toen het Belgische vervoer werd gegeven zonder eenige nadere specificatie.

Rijnvervoer (in tons van 1000 KG.) naar en van verschillende havens.

	Rotterdam	Amsterdam	Antwerpen	Gent
1924	18.700.000	1.650.000	3.950.000	700.000
1925	22.850.000	1.950.000	4.750.000	1.300.000
1926	32.400.000	2.400.000	6.050.000	1.550.000
1927	33.250.000	2.300.000	5.750.000	1.600.000
1928	29.700.000	2.450.000	5.350.000	1.350.000
1929	32.650.000	2.600.000	5.650.000	1.650.000
1930	28.250.000	2.250.000	5.050.000	1.950.000
1931	21.650.000	2.050.000	5.100.000	1.800.000

Met deze cijfers voor oogen wordt het al weder

moeilijker of, liever gezegd, wordt het onmogelijk, om op grond van de uitkomsten der statistiek te besluiten tot een minder bevredigende ontwikkeling van de Belgische Rijnvaart. Kon zij in den aanvang van 1929, toen de Belgische regering de meer aangehaalde uitspraken in dien geest deed, wellicht nog met een schijn van rede met bezorgdheid worden beschouwd, de getallen over latere jaren kunnen daartoe niet strekken. Wanneer nu van Belgische zijde mocht worden gewezen op de kunstmatige bevoordeeling van de Rijnvaart op België (ook in 1929 ging de argumentatie van Brussel mede in die richting), dan kan daarop worden geantwoord, dat onze zuidelijke naburen het juist door het nemen van die maatregelen aan zichzelf hebben te wijten, dat de statistiek aan bewijskracht verliest, hetgeen een nadeel is voor de eischende partij in dit internationale pleit. Willen wij echter in gedachten houden, dat wij de aangelegenheid niet in de eerste plaats moeten zien als een controverse, doch als een samentreffen van wederzijdsche belangen, die zoo goed mogelijk moeten worden verzoend, dan kan gereedelijk worden toegegeven, dat België voor zijn Rijnvaart voordeel trekt uit de Fransche surtaxespolitiek en deze verkeerswijze sedert 1929 mede kunstmatig tot meerderen bloei brengt door de z.g. compensatiepremies. Wanneer men echter eenerzijds de gegeven cijferreeksen in het oog vat en anderzijds bedenkt, dat de premies over de jaren 1929, 1930 en 1931 in hoofdzaak slechts golden in het opgaande verkeer, dus voor het kleinste gedeelte van de Belgische Rijnvaart, terwijl overigens van een zoodanigen maatregel niet *onmiddellijk* sensationele verschuivingen zijn te verwachten, al kunnen onaangename gevolgen op den duur niet uitblijven, dan is het duidelijk, dat de Belgische Rijnvaart zich waarschijnlijk ook zonder dezen vorm van protectie in de laatste jaren naar verhouding beter zou hebben gehouden dan die op de Nederlandsche havens. Als punt van uitgang voor een vergelijking kan het best dienen het jaar 1925, vrij normaal als dit was, geklemd tusschen de sombere dagen van het lijdelijk verzet en de opleving, hier veroorzaakt door de Engelsche kolenstaking. Wij vinden dan voor de twee groote Nederlandsche zeehavens een verlies van ongeveer 1.100.000 ton, voor de Belgische een winst van 850.000 ton, een vermindering dus van den achterstand van België met bijna 2.000.000 ton. Al dien tijd bleef de voorsprong in zake surtaxes onveranderd en de jaren na de invoering van de compensatiepremies brachten ook België in absolute cijfers eenig verlies. De Belgische Rijnvaart heeft dus getoond ruggeraat te hebben, ook onafhankelijk van staatssteun.

Wellicht nog belangrijker is, dat het verloop van zaken na de nota-wisseling in den aanvang van 1929 a posteriori bewijst, dat het toen van Nederland juist gezien was, om te betoogen, dat de cijfers over de voorafgaande jaren België geen aanleiding gaven tot ongerustheid. Het Deutsche economische organisme heeft jaren lang onder meer twee pathologische verschijnselen vertoond, beide in laatste instantie veroorzaakt door de politieke verhoudingen in Europa: overmatige uitstooting van (herstel)kolen en sterk toegenomen ertshonger tengevolge van een industriele bedrijvigheid, welke in die mate niet zou kunnen standhouden. Nu de daardoor veroorzaakte vloed van het massa-vervoer is gezakt, blijkt het, dat het opgeblazen Rotterdamsche Rijnvaartverkeer uit de jaren 1926/9 tijdelijk het Belgische ongewoon sterk heeft kunnen overtreffen, zonder dat dit in de kern van zijn positie is getroffen. Integendeel: krachtiger, althans omvangrijker, dan vóór 1926 heeft het zich in het crisisjaar 1931 aan ons vertoond.

De interpretatie van de statistische gegevens over de Rijnvaart is dus voor België geruststellend, omdat de vrees van dit land ongegrond blijkt, en voor Nederland evenzeer, omdat althans het statistische argument, om een Moerdijkkanaal op te eischen, aan België ontvalt.

Rest de vraag, die niet zuiver statistisch meer is, doch die tot het voorafgaande in onverbreekelijk verband staat, of de Belgische Rijnvaart zich niet terecht achteruit gezet acht, doordat de geografische gesteldheid van de delta-wateren oorzaak is, dat in de genoemde jaren het sterk aangezwollen massa-vervoer vrijwel uitsluitend aan Rotterdam ten goede is gekomen en dit eventueel onder soortgelijke omstandigheden weder zal komen. Het antwoord moet luiden, dat de rechten, welke België ontleent aan de scheidingsregeling van 1839, dat land slechts aanspraak geven op het gebruik door de Rijnvaart van destijds bestaande tusschenwateren tusschen Rijn en Schelde of andere vaarwegen, welke deze vervangen. Wij behoeven in dit bestek niet te treden in de vraag, of de vervangende kanalen, naar de woorden van het verdrag, „even veilig en even goed en gemakkelijk zijn” als de thans afgesloten oude vaarwateren. Deze zouden immers vóór de afdamming zeker niet beter dan de kanalen geschikt zijn geweest om massatransporten, zooals die zich in de latere jaren hebben ontwikkeld, te dragen. Dit massa-vervoer staat tot de Rijnvaart van 1839 als vervoer per Fokker tot een tochtje in een Montgolfière. De ontwikkeling van de Rijnvaart sedert 1839 zou ook door een Nederlandsch Antwerpen slechts ten volle kunnen zijn gevolgd met behulp van een grootscheepsche correctie van de natuur en daardoor van de natuurlijke verdeling van de goederenstromen, zooals deze uit den aardrijkskundigen toestand voortvloeit. Zulk een ingrijpen kan van niemand worden verlangd in strijd met zijn eigen levensbelangen en de voor België welwillendste interpretatie van art. IX van de scheidingsregeling kan daartoe Nederland niet nopen. Het aandeel, dat de natuur aan België in het Rijnverkeer heeft geschonken, heeft het blijkens het bovenstaande veilig behouden. Meer vragen zou beteekenen: eens anders goed begeeren; en dat is op den duur van een bevriend-nabuurland niet te verwachten. Dat beide landen elkander op den grondslag van dit inzicht ook met betrekking tot dit onderdeel van hun verhouding mogen leeren vinden!

Dr. W. F. LICHTENAUER.

#### SANEERINGSPLANNEN IN DE INTERNATIONALE SCHEEPVAART.

Er bestaat een nauw verband tusschen de diepe depressie, waarin het scheepvaartbedrijf zich thans bevindt en den omvang van de wereldvloot. Reeds jarenlang, eigenlijk reeds sinds de kortstondige naoorlogsche boomperiode, heeft er een wanverhouding bestaan tusschen vraag en aanbod van scheepsruimte, doordat de uitbreiding van de wereldtonnage veel sneller plaats vond dan de slechts langzame ontwikkeling van den wereldhandel. De vrachten bleven over het algemeen onbevredigend en de meeste reederijen slaagden er niet in een behoorlijke rentabiliteit te bereiken. De algemeene economische crisis met haar ontwrichtende werking op het internationaal ruilverkeer, heeft deze wanverhouding tot catastrophale afmetingen gebracht. Naar ruwe schatting zijn thans 14 miljoen bruto tonnen aan schepen opgelegd of ongeveer 20 pCt. der wereldvloot. Van de schepen, die in de vaart zijn en veelal in de vaart moeten blijven om de jarenlang zorgvuldig opgebouwde lijndiensten in stand te houden, zijn de ruimen dikwijls slechts voor de helft of minder met lading gevuld en blijven de passagiersruimten voor een aanzienlijk gedeelte ongebruikt, terwijl de varende trampschepen wegens gebrek aan lading herhaaldelijk gedwongen zijn hetzij de uitreis; hetzij de thuisreis in ballast te maken. Cijfermateriaal aangaande deze onbenutte scheepsruimte is niet voorhanden, doch veilig mag worden aangenomen dat behalve de 20 pCt. aan opgelegde schepen, nog wel 15 à 20 pCt. mag worden opgeteld aan wanruimte in de varende schepen.

Evenwicht tusschen het aanbod van scheepsruimte

en de thans bestaande vraag zou dus niet eerder intreden, alvorens de wereldvloot met 30 of 40 pCt. of 20 à 25 miljoen ton zou zijn verminderd. Vergelijkt men nu de cijfers aangaande de vermeerdering en vermindering der wereldvloot gedurende de laatste jaren, dan blijkt dat de sloopbedrijvigheid in 1931 is toegenomen (ruim 1 miljoen tegenover 850.000 ton in het voorafgaande jaar), waartegenover weer staat een daling van de verliezen door zee-evenement (318.000 ton in 1931, 384.000 ton in 1930, 515.000 ton in 1929), zoodat de vermindering in totaal 1.336.000 ton bedroeg; daarentegen werden in 1931 1.601.551 ton te water gelaten; in het laatste jaar heeft dus de nieuwe aanbouw de gesloopte en verloren gegane tonnage nog overtroffen. De cijfers van het loopende jaar intusschen wijzen er reeds op, dat de verhouding anders wordt. Verwacht mag worden, dat in 1932 op grotere schaal gesloopt zal worden, terwijl de nieuwe aanbouw dit jaar vermoedelijk niet meer zal bedragen dan 500.000 ton. Gesteld, dat dubbel zooveel gesloopt zou worden als in 1931 (een jaar, waarin de gesloopte tonnage reeds het hoogste cijfer sinds 1900, met uitzondering van dat van 1924, bereikte) en de verliezen door zee-evenement gelijk bleven, dan zou de vermindering ongeveer 2½ miljoen ton bedragen, de vermeerdering ½ miljoen ton en derhalve in totaal de wereldtonnage met 2 miljoen ton dalen. De wereldvloot zou dus slechts met hoogstens 3 pCt. verminderen en de momenteel bestaande wanverhouding tusschen vraag en aanbod met 10 pCt., hetgeen geen verbetering van eenige beteekenis teweeg zou brengen.

Gaat men vervolgens na welke vooruitzichten zich voordoen ten aanzien van de vraag naar scheepsruimte, dan zij onder het oog gezien, dat de wereldtonnage ter beschikking van den internationalen zeehandel<sup>1)</sup> steeg van 33 miljoen ton in 1913 tot 52 miljoen ton in 1931, een toeneming dus van 88 pCt. Gedurende ongeveer deze zelfde periode (1913-1929) steeg<sup>2)</sup> de internationale zeehandel naar schatting op basis van de in 1913 geldende waarde van £ 3.300 miljoen tot £ 4.000 miljoen, derhalve met slechts 21 pCt. Deze belangrijke marge tusschen de toeneming der wereldvloot en die van den handel wordt nog vergroot door de, dank zij de vooruitgang der techniek, grotere „efficiency” van de moderne schepen wat betreft snelheid, voortstuwing, laad- en losgerei en de sterke achteruitgang van het handelsverkeer ter zee onder invloed van de crisis, welke blijkens de vergelijkende cijfers van het goederenverkeer in de groote West-Europese havens en dat door het Suez- en Panamakanaal op 20—30 pCt. gesteld kan worden. De vele nog onopgeloste financieele en credietvraagstukken, de talloze handelsbelemmeringen in den vorm van tarieven, contingenteringen, deviezenregelingen, het overal aan den dag tredende streven naar autarkie, de structuurveranderingen in overzeesche gewesten (toenemende industrialiseering en voorziening in eigen behoeften, beperking van immigratie) geven vooralsnog weinig grond tot optimistische verwachtingen aangaande een snel stijgende vraag naar scheepsruimte in de eerstvolgende jaren; zelfs indien de wereldhandel zich weer herstelde tot het in 1929 behaalde peil — waarop voorloopig geenerlei uitzicht bestaat — zou immers nog een gedeelte der beschikbare tonnage overtollig zijn.

De naaste toekomst van de scheepvaart laat zich dus donker inzien, zoolang geen oplossing gevonden wordt om den zwaren druk, welke het teveel aan tonnage op het bedrijf uitoeft, te verlichten. Thans heeft het tonnage-surplus tengevolge dat de vrachten zoo gedaald zijn en de hoeveelheid lading per scheeps-

<sup>1)</sup> Stoom- en motortonnage met aftrek van schepen beneden 2000 ton en tonnage aangewend op de Amerikaansche en Canadeesche meren en in de Amerikaansche kustvaart.

<sup>2)</sup> Volgens de „Statistical Tables relating to British and Foreign Trade and Industry” uitgegeven door den Britschen Board of Trade.

eenheid zoo gering is dat het vervoer in de meeste gevallen beneden kostprijs wordt bewerkstelligd en tal van scheepvaartmaatschappijen niet in staat zijn rente en afschrijving te verdienen of zelfs de exploitatiekosten van de reizen hunner schepen te dekken. Het voordeel is aan de verschepers; waren de transportkosten een belangrijke factor in de marktwaarde van de goederen, dan zouden de lage vrachten een stimulerende factor op den omvang van het vervoer kunnen hebben en als zoodanig de vraag naar scheepsruimte doen stijgen. Doch deze vraag is over het algemeen weinig afhankelijk van den vrachtprijs en althans voor de massale artikelen speelt de zeevracht een zeer ondergeschikte rol. Van een redelijke verhooging van de vrachten tot een peil, waarop de reeder zijn kosten kan dekken, behoeft dus geen afname van het vervoer gevreesd te worden. Het belang van den handel is bovendien meer gebaat bij een regelmatig functioneerend en loonend transportwezen dan bij handhaving van ongezone toestanden, waarbij moordende onderlinge concurrentie het scheepvaartbedrijf steeds meer dreigt te ontwrichten en armlastig te maken.

Onder deze omstandigheden wordt naarstig gezocht naar middelen, welke tot gezondmaking van het scheepvaartbedrijf zouden kunnen leiden. Financiële reorganisaties, inwendige bezuinigingsacties, nationale concentraties zijn aan de orde van den dag. Al deze maatregelen, hoe nuttig en noodzakelijk ook, kunnen echter de te vervoeren hoeveelheid goederen niet vermeerderen, noch een stijging van de vrachten bewerken, welke verhinderd wordt door het steeds de markt bedervende surplus aan schepen. Evenmin kunnen zij een einde maken aan een ander euvel, dat de concurrentiestrijd zoo bitter maakt, namelijk het verschil in exploitatiekosten naar mate de verschillende staten door subsidies of anderen financieelen steun de bestaansvoorwaarden hunner nationale reederijen vergemakkelijken en daardoor die van hun vreemde concurrenten verzwaren en slechts ten deele kunnen dergelijke maatregelen er in slagen kostenverschillen, voortvloeiend uit het prijsniveau en den levensstandaard in het land van de vlag van het schip, op te heffen.

Voor de lijnrederijen bieden de internationale conferenties, die in de voornaamste vaarroutes bestaan, een mogelijkheid om door afspraken aangaande vermindering van afvaarten een zekere rationalisatie van scheepsruimte te bereiken en de vrachttarieven nog eenigszins op peil te houden door rabat- en contractsystemen, waarmede men verschepers aan de conferentie lijnen bindt. In de algemeene vrachtvaart heerscht echter volslagen ongebondenheid, zoodat de vrachten ingezonken zijn tot het peil, waarop de goedkoopst varende reeder van het land met de laagste exploitatiekosten nog juist minder verliest dan wanneer hij zijn schip zou opleggen, althans indien hij niet verkeerd speculeert, en zijn verlies groter is, hetgeen nogal eens pleegt voor te komen.

Pogingen om systematisch op de vrachtprijsvorming invloed uit te oefenen door georganiseerde aanpassing van het aanbod van tonnage aan de vraag, stuiten dadelijk op de moeilijkheid, dat een eenvormig plan in de internationale scheepvaart niet doorvoerbaar is, omdat deze uiteen valt in eenige duizenden reederijen, waar tusschen zoo groote verschillen bestaan in belangen, omstandigheden, scheepstypen, organisatievorm, exploitatiekosten en nationaliteit, dat eenvormige maatregelen te sterk zouden ingrijpen in de bestaande verhoudingen en gevestigde belangen schaden. Bovendien heerschen individualisme en nationaal antagonisme in het scheepvaartbedrijf zoozeer, dat prijsgeven van een gedeelte van eigen vrijheid ter wille van een gemeenschappelijk belang tot de moeilijkst bereikbare doeleinden behoort.

Onder de talloze plannen, welke worden gepropageerd tot saneering van het scheepvaartbedrijf, kan men drie richtingen onderscheiden. Ten eerste wor-

den voorstellen gedaan om rechtstreeks den vrachtprijs te beïnvloeden; dit zou kunnen geschieden door instelling voor de algemeene vrachtvaart van een centraal bevrachtingsbureau of een dictatorschap, door wiens bemiddeling uitsluitend bevrachtungen tot stand zouden moeten worden gebracht; de proef zou genomen kunnen worden met bevrachtungen in een bepaald vaargebied als de Oostzee of de La Plata-vaart. Van Belgische zijde is het denkbeeld aan de hand gedaan voor enkele belangrijke goederen internationaal minimumvrachten vast te stellen en van staatswege in- en uitklaring van schepen te verhinderen, indien van deze minimumvrachten zou worden afgeweken.

Meer binnen het terrein der mogelijkheden vallen voorstellen om de scheepsruimte aan de behoefte aan te passen hetzij blijvend door het sloopen van die schepen, waarvoor in de naaste toekomst geen em-plooi meer te verwachten is, hetzij tijdelijk door een internationaal oplegsysteem.

Bij de uitvoering van een sloopplan rijzen een aantal belangrijke vragen. Kan men het al eens worden over de moeilijke vraag, welke schepen voor slooping in aanmerking komen (de ouderdom kan niet de eenig beslissende factor zijn), dan stuit men op een tweetal verdere vragen: hoe het sloopen te financieren en wat te doen met de enorme hoeveelheid oud ijzer, die de „scrap-market” volkomen zou overvoeren.

Gezien de zeer lage prijzen, die de reeder verkrijgt bij verkoop van zijn schip voor sloop, zal hij, indien eenigszins mogelijk, trachten zijn schepen te verkopen naar het buitenland, met het funeste gevolg evenwel, dat de nieuwe eigenaar, voor lagen prijs in het bezit van een schip gekomen, in staat wordt gesteld des te scherper concurrentie te voeren. Den reeder zou dus het sloopen mogelijk gemaakt moeten worden door hem compensatie te verschaffen voor het eventueel verschil tusschen handelswaarde en sloopprijs. Overvoering van de oud-ijzer- en metaalmarkt zou men moeten tegengaan door de voor sloop bestemde schepen eerst geleidelijk af te breken en bepaalde voorraden oud ijzer telkens voor een zekeren tijd uit de markt te houden. Vervolgens rijst de vraag hoe men den reeder, die zijn vloot aldus gereduceerd heeft, kan verhinderen om, zoo hij hiertoe de middelen kan vinden, tot nieuwen aanbouw over te gaan, waartoe op den duur een natuurlijke geneigdheid zal bestaan, doch welke het door sloopen verkregen gunstig effect weer teniet zou doen. Een bouwverbod, althans voor zekeren tijd, schijnt, wil men werkelijk een betere aanpassing tusschen vraag en aanbod van scheepsruimte verkrijgen, onvermijdelijk.

Voorts zal het sloopen van schepen slechts dan een stimulerenden invloed op de vrachten uitoefenen, wanneer het op groote schaal en dus in vele landen tegelijk geschiedt. Plannen zijn daarom aan de hand gedaan voor een internationaal sloopstelsel. De samenstelling der nationale koopvaardijvloeten wat betreft economisch nut en ouderdom verschilt echter onderling aanmerkelijk, zooals blijkt uit de in het vorig nummer vermelde percentages der leeftijdsklassen. Zou men alle schepen van bepaalden ouderdom willen sloopen, doch de kosten hiervan over de verschillende landen evenredig verdeelen naar de grootte van hun overgebleven tonnage, welke van deze opruiming profiteert, dan zou men teveel vergen van de offervaardigheid van de landen met moderne vloeten, die zware lasten zouden moeten dragen om andere landen van hun verouderde schepen af te helpen. Een billijke verdeling van lasten levert bij een internationale regeling schier onoverkomelijke moeilijkheden op.

Meer kans op verwezenlijking biedt daarom een op nationale leest geschoede regeling in de voornaamste zeevarende landen. Inderdaad wordt in deze richting reeds een aanvang gemaakt. De Italiaansche regering stelde in den aanvang van dit jaar een premie van 25 Lire per ton beschikbaar voor het sloopen van

200.000 ton, welke premie thans ook voor een volgende 200.000 ton zal worden uitgekeerd. In Japan wordt van staatswege 15 yen per ton betaald ten einde 650.000 ton oude schepen te sloopen. In Duitsland is een voorstel aanhangig om 400.000 ton te sloopen tegen een premie van 30 M. per ton. Deze plannen hebben echter een tweeslachtig doel, want behalve de scheepvaart beoogen zij bovenal de scheepsbouwerven te steunen door deze laatste werk te verschaffen en, zooals in Italië en Japan, een gedeelte der gesloopte tonnages door nieuw te bouwen schepen te vervangen.

Dit laatste element zou men geheel moeten laten vervallen, doch op welken grond en op welke wijze zou men landen, die tot dusver het nadeel ondervonden van een naar verhouding te groot bezit aan oude schepen en die zich daarvan trachten te ontdoen, kunnen verbieden hun koopvaardijvloot te moderniseeren? Wellicht is het mogelijk de verschillende nationale plannen te coördineeren en een zeker internationaal verband te leggen, te meer omdat wellicht andere landen dan bereid zullen blijken tot soortgelijke maatregelen over te gaan. Immers een ten vorigen jare door den Britschen Board of Trade benoemde „Committee on obsolete tonnage” kwam in haar rapport tot de conclusie dat „the only basis, on which a scrapping scheme might logically be regarded as being in the national interest would be that it should be international in scope”.

Eenvoudiger en misschien eerder uitvoerbaar zou intusschen zijn een internationale overeenkomst tot het systematischer en meer in onderling verband opleggen van schepen dan op het oogenblik geschiedt, vooral wanneer men bij een dergelijke overeenkomst niet ineens de geheele wereldscheepvaart wil betrekken, doch zich beperkt tot bepaalde klassen van schepen, en eventueel voor iedere klasse een afzonderlijke regeling ontwerpt. Zoo zou men een bijv. opleggsysteem kunnen doorvoeren speciaal voor tramp-schepen en eenvoudige vrachtljnschepen tusschen 4000—10.000 ton, terwijl ook de tankschepen, welke a.h.w. een apart bedrijf vormen, zich tot een afzonderlijke regeling zeer wel zouden leenen. Een dergelijke rationalisatie zou men voor de groote lijnen kunnen doorvoeren door overeenkomsten in zake beperking van afvaarten. Het percentage van het op te leggen gedeelte zou men dan op gezette tijden kunnen uitzetten of inkrimpen naar gelang van den stand der vrachtenmarkt. Contrôle zou betrekkelijk gemakkelijk kunnen worden uitgeoefend en overheidsinmenging is er niet bij noodig.

Ongetwijfeld zal het verre van gemakkelijk zijn ook maar een dezer velerlei plannen tot praktische verwezenlijking te brengen, doch gelijk men in de lijnvaart reeds lang geleden begonnen is de ongebreidelde concurrentie aan banden te leggen, zal men op dezen weg verder moeten gaan en zich aanpassen aan gewijzigde omstandigheden in de wereldeconomie. Zal het niet beter zijn om, indien een schip in nood verkeert, scheepsraad te houden en in onderling overleg alle maatregelen te nemen, die in het menschelijk vermogen liggen om het schip te behouden, dan werkeloos toe te zien en af te wachten tot alle opvarenden verzwakt en uitgeput een wissel ondergang tegemoet gaan?

H. E. SCHEFFER.

#### DE RIJKSMIDDELEN OVER AUGUSTUS 1932.

Na de buitengewoon ongunstige maand Juli, waarin 's Rijks middelen een teruggang van ruim f 10 miljoen ondergingen, geeft het overzicht over Augustus eenige verademing. Immers de gewone middelen brachten in de afgelopen maand f 31.838.100 op tegen f 29.782.900 in Augustus 1931 en vertoonden mitsdien een vooruitgang van f 2.055.200. De totale opbrengst bleef f 3.012.600 bij de maandraming ten achter. Gaat men den middenstaat echter wat nauwkeuriger na, dan blijkt, dat de stijging in hoofdzaak zit in de dividend- en tantiëmebelasting en de invoer-

rechten, die beide een belangrijk hooger opbrengstcijfer aanwijzen, hetgeen intusschen aan bijzondere wettelijke maatregelen is te danken. Voorts leverden de grondbelasting, de zoutaccijns, de wijnaccijns, de suikeraccijns en de zegelrechten een surplus. Daarentegen ging het met al de andere middelen bergafwaarts. Veel reden tot tevredenheid is er derhalve niet.

Vergelijkt men de totaal-opbrengsten der reeds verstreken maanden van 1932 met die van de gelijknamige maanden van 1931, dan blijkt, dat het loopende jaar f 33.457.400 minder heeft opgeleverd, terwijl f 12.871.200 minder dan het evenredig deel der raming werd ontvangen. Indien als naar gewoonte grondbelasting en personeele belasting buiten beschouwing worden gelaten, blijken de overige middelen tezamen f 23.505.300 minder te hebben opgebracht dan in het tijdperk Januari t/m. Augustus 1931, terwijl het nadeelig verschil met betrekking tot de raming stijgt tot f 13.520.900. Laatsbedoeld tekort ontstond eerst in de laatste twee maanden; aan het eind van het 1e halfjaar bedroeg het nog niet meer dan f 1.783.900.

Niet genoeg kan eraan worden herinnerd, dat verschillende middelen den invloed der malaise nog niet volledig hebben ondergaan. Wat dat betreft komt de loop der middelen steeds achter de feiten aan. Met name geldt dit voor de directe belastingen, die op de inkomsten en vermogens van een vroeger jaar zijn gebaseerd.

Gaan wij nu de onderscheiden middelen in het kort even na, dan zien wij, dat de grondbelasting een kleinen vooruitgang aanwijst. Gerekend over acht maanden valt een daling van f 3.667.700 te constateeren, gevolg van het feit, dat in het vorig jaar de opbrengsten der oude dienstjaren nog geheel aan 's Rijks middelen ten goede kwamen.

De personeele belasting komt voor het eerst niet meer op den middenstaat voor. De eerste zeven maanden hebben nog een bate van f 202.200 opgeleverd.

De inkomstenbelasting liep in de afgelopen maand met slechts een gering bedrag (f 74.100) terug. Over acht maanden bedraagt het decrees f 5.394.100. Laatsgenoemd bedrag valt bij een geramede opbrengst van f 75.000.000 betrekkelijk nog mee, doch bij nadere analyse blijkt, dat de teruggang bijna uitsluitend zit in het laatstverloopen dienstjaar, waarvan de opbrengst van f 53.275.100 tot f 48.629.500 is verminderd. Het nieuwe belastingjaar heeft nog maar weinig opgeleverd en juist voor dit dienstjaar moet men met reden beducht wezen. Men behoeft geen profet te zijn, om voor de eerstvolgende maanden een heel wat scherpere daling in uitzicht te stellen.

De vermogensbelasting wist zich tot dusver nog aardig op peil te houden. Een daling van f 34.800 over Augustus jl. en van f 965.300 over acht maanden lijkt niet onoverkomelijk. Ook hier heeft het nieuwe belastingjaar evenwel nog niet veel invloed kunnen uitoefenen.

In tegenstelling met de vorige maanden gaf de dividend- en tantiëmebelasting ditmaal een hogere opbrengst. De stijging bedroeg niet minder dan f 2.944.500, doch vindt haar oorzaak in de invoering der wet betreffende het opleggen van voorloopige aanslagen in de dividend- en tantiëmebelasting. Zij is dus in het minst geen bewijs voor een ruimer vloeien van dit middel. Intusschen oefende deze hooge ontvangst een gunstigen invloed uit op het opbrengstcijfer der tot dusver verstreken maanden. Over het tijdvak Januari/Augustus kwam f 2.263.900 minder binnen dan in het vorige jaar. Door den nieuwen wettelijke maatregel is het nu niet gemakkelijk meer na te gaan, hoe groot de inzinking metterdaad is.

De invoerrechten gaven een hogere ontvangst van f 1.108.500. Uiteraard is dit een gevolg van de verhooging van het tarief en van de heffing der ben-

zinebelasting. Toch blijft ook dit middel bij de verwachting ten achter. Weliswaar gaven de eerste acht maanden een surplus van f 9.901.200 boven het evenredig deel der raming, doch feitelijk moet de geraamde jaaropbrengst met f 26 miljoen worden verhoogd. De invoer zelf is sterk verminderd, zoowel in omvang als in waarde. Het statistiekrecht is daarvan het bewijs, dat in de afgelopen maand met f 74.800 daalde, terwijl over acht maanden een teruggang moet worden geconstateerd van f 752.000, een voor dit kleine middel zeer groot bedrag.

De accijnzen vertoonden een onderling verschillend beeld. Het zout gaf ditmaal iets méér, doch over het algemeen verschilt de loop van dit middel niet veel van dien in het vorige jaar. Anders staat het met den geslachtaccijn, waarvan de teruggang tengevolge van de voortdurende daling der vee prijzen nog steeds niet tot stilstand is gekomen; het decrees beliep ditmaal f 169.700. Duidelijk komt de malaise tot uitdrukking in den gedistilleerdaccijn en den bieraccijn, die resp. f 507.700 en f 99.600 minder oprachten. De suikeraccijn vertoonde een accres van f 612.600, waarbij intusschen moet worden bedacht, dat Juli jl. een nog veel grooter teruggang te zien gaf. Voor den tabaksaccijn zijn de tijden der stijgende ontvangsten blijkbaar voorbij; de opbrengst was ditmaal f 190.400 lager, terwijl gerekend over acht maanden f 1.488.400 minder werd geboekt.

De zegelrechten gaven voor het eerst sinds langen tijd een hoogere ontvangst (van f 120.800); dank zij de jongste wijziging der Zegelwet, waardoor belangrijk meer aan recht voor buitenlandsche effecten werd ontvangen, daar dit recht niet meer naar de nominale, doch naar de reële waarde wordt geheven. Hierdoor en door de meerdere bedrijvigheid ter beurze worden zoowel de gewone zegelrechten als de opcenten ten bate van het Leeningfonds gunstig beïnvloed (deze laatste brachten in de afgelopen maand f 69.800 meer op). Bepaald treurig staat het er met de registratierechten voor, die met f 385.400 terugliepen en niet meer dan f 588.400 in de schatkist brachten (de gemiddelde maandraming is f 1.250.000 tegen f 2.216.700 in 1931). Men moet tot 1915 teruggaan, om een dergelijke lage maandopbrengst te vinden. Ook de successierechten blijven dalen (ditmaal met f 892.600). De daling in dit middel begint bedenkelijke afmetingen aan te nemen. De eerste acht maanden gaven een tekort van f 6.544.500 in vergelijking met de opbrengst van het vorige jaar en van f 6.437.800 met betrekking tot de raming. Waar echter de crisis in verband met den langen crediettermijn bij deze belasting slechts langzaam doorwerkt, is het laagtepunt nog lang niet bereikt.

De domeinen gaven f 110.300 minder door lagere pachtprizen en de loodsgelden verschaften f 60.800 minder. Vergeleken met 1930 is de opbrengst van dit laatste middel met bijna een derde gedaald.

Voor de inkomsten der bijzondere fondsen meenen wij ditmaal naar den middelenstaat te mogen verwijzen.

#### DE MILLIOENENNOTA.

De op 20 September 1932 bij de Tweede Kamer ingezonden „Nota, betreffende den toestand van 's Rijks financiën”, behelst de volgende beschouwingen over den financiële toestand van het land.

Wat de overgelegde bijlagen betreft zij opgemerkt, — zulks met verwijzing naar hetgeen daaromtrent ten vorigen jare is medegedeeld — dat thans de vroegere bijlagen D (Overzicht van de Staatsontvangsten) en E (Overzicht van de Staatsuitgaven) zijn vervallen. Voorts is de vroegere bijlage G (Staat der openstaande tekorten en der tot afboeking daarvan beschikbare bedragen) niet meer opgenomen, nu de daarin voorkomende gegevens sedert zijn verwerkt in de wet van 7 Maart 1932 (*Staatsblad* No. 72), tot vaststelling van den algemeenen verzamelstaat, behoorende bij de Rijksbegroting voor het dienstjaar 1932.

#### DIENSTJAAR 1929.

De definitieve cijfers van het dienstjaar 1929 luiden als volgt (in millioenen guldens):

	TITEL A.		TITEL B. 1)
	Gewone dienst	Kapitaaldienst	Totaal 1)
Ontvangsten . . . . .	f 656,5	f 53,4	f 709,9
Uitgaven . . . . .	„ 598,3	„ 112,2	„ 710,5
Tekort . . . . .	—	f 58,8	f 0,6
Overschot . . . . .	f 58,2 <sup>2)</sup>	—	—

<sup>1)</sup> Onder deze uitgaven zijn niet medegerekend de gelden, besteed tot aflossing, met gedeeltelijke conversie, van een 6 pCt. leening ad 40 miljoen dollar, noch onder de middelen de gelden, verkregen uit de conversieleening, welke tot die aflossing gedeeltelijk in staat stelde.

<sup>2)</sup> Gestort in het Reservefonds, ingesteld bij de wet van 19 December 1931 (*Staatsblad* No. 529). Zie art. 2 dier wet.

#### DIENSTJAAR 1930.

De cijfers, voorkomende in de ingevolge art. 86, 2de lid der Comptabiliteitswet (*Staatsblad* 1927, No. 259), samengestelde, en door de Algemeene Rekenkamer goedgekeurde algemeene rekening van het dienstjaar 1930, zijn als volgt (in millioenen guldens):

##### Titel A. Gewone dienst.

Uitgaven . . . . .	f 608
Middelen . . . . .	„ 636
Voordeelig saldo . . . . .	f 28

##### Titel B. Kapitaaldienst.

Uitgaven . . . . .	f 112
Middelen . . . . .	„ 69
Nadeelig saldo . . . . .	f 43

Het overschot op den *gewonen* dienst werd in de vorige Nota gesteld op f 22.739.471. Thans blijkt een overschot aanwezig van f 27.942.986. Dit gunstig verschil is toe te schrijven aan eene wijziging zoowel in de cijfers der uitgaven, als in die der ontvangsten. Ten vorigen jare werd voor de uitgaven van den *gewonen* dienst een voorloopig totaalcijfer genoemd van f 610.154.820. Dit totaal is thans nader vastgesteld op f 608.387.094, gevende eene vermindering van f 1.767.726, voornamelijk toe te schrijven aan lagere totalen voor de hoofdstukken Waterstaat en Arbeid, Handel en Nijverheid.

De opbrengst der *gewone* middelen vertoont, in vergelijking met het bedrag, ten vorigen jare als voorloopige uitkomst vermeld, eene stijging van f 3.435.789. De *gewone* middelen werden ten vorigen jare opgenomen met een totaalcijfer van f 632.894.291, tegen thans f 636.330.080. Als voornaamste ontvangsten kunnen genoemd worden: de meerdere opbrengst van de Vermogensbelasting, en voorts hetgeen meer werd ontvangen wegens de gevangnissen en Rijkswerkinrichtingen, wegens rente van voorschotten ingevolge de Woningwet, wegens aandeel van Nederlandsch-Indië in de aflossing van gevestigde schuld, wegens ontvangsten van den dienst van het kadaster, wegens ontvangsten van de Defensie, van den Waterstaat en van de Rijkspostspaarbank en wegens teruggaaf van een deel der kosten van de landmacht in Curaçao.

#### DIENSTJAAR 1931.

De voorloopige gegevens leveren de volgende uitkomst op (in millioenen guldens):

##### Titel A. Gewone dienst.

Uitgaven . . . . .	f 606,5
Middelen . . . . .	„ 556,9
Nadeelig saldo . . . . .	f 49,6

##### Titel B. Kapitaaldienst.

Uitgaven . . . . .	f 235,6
Middelen . . . . .	„ 139,1
Nadeelig saldo . . . . .	f 96,5

Becijferd tekort op den *gewonen* dienst 1931  
bijna f 50 millioenen.

Het voor het jaar 1931 op den *gewonen* dienst becijferd nadeelig saldo bedraagt, blijkens vorenstaand overzicht, f 49.582.000.



Blijkens de aanvankelijk toegestane begrotingen werd aan gewone uitgaven geraamd f 612.664.000 en aan gewone middelen f 603.447.000. Aanvankelijk werd dus een nadeelig saldo verwacht van f 9.216.000, te verminderen met f 3 miljoen „besparing”, en voor f 4 miljoen te dekken uit den verhoogden accijns op het gedistilleerd, vastgesteld bij de wet van 29 Januari 1931 (*Staatsblad* No. 25). Hierna zou een ongedekt tekort van f 2 miljoen overblijven, waarvoor geen bijzondere maatregelen werden voorgesteld. Het thans becijferd nadeelig saldo geeft dus, in vergelijking met het aanvankelijk geraamde, een ongunstiger uitkomst van f 40.365.000.

Onderstaande staat geeft een overzicht van de thans in de begroting vermelde cijfers (in miljoenen gulden):

1931 Titel A.	Aanvankelijk toegestaan	Voorloopig resultaat	Vershil en oorzaak
Gewone dienst	f 612,6	f 606,5	f 6,1 minder uitgegeven dan oorspronkelijk toegestaan
Ontvangsten	„ 603,4	„ 556,9	„ 46,5 lagere opbrengst dan de raming.
Nadeelig saldo .. f 92			ongunstiger uitkomst dan aanvank. verw. f 49,6

Overzicht van de uitgaven en ontvangsten van 1912—1931.

Gelijk gebruikelijk is, moge thans wederom volgen een, gedeeltelijk samengevat, overzicht van de laatste 20 jaar, met splitsing van uitgaven en ontvangsten in gewone en buitengewone (vanaf het dienstjaar 1929 in Titel A (Gewone dienst) en Titel B (Kapitaal-dienst). Uit den aard der zaak is de afloop van de diensten 1914 tot en met 1924 in dit overzicht opgenomen met de cijfers, gelijk die zijn na uitschakeling van de crisisonvangsten en uitgaven.

Dienst-jaren.	Voor- of nadeelige saldi van den gewonen dienst	Voor- of nadeelige saldi v. d. buitengewonen dienst	Voor- of nadeelige saldi van den ge-heelen dienst
1912 t.m.	Gld.	Gld.	Gld.
1921 +	32.378.009	—	740.366.688
1922 —	33.339.066	—	173.570.729
1923 —	14.182.084	—	78.186.161
1924 +	2.674.020	—	59.285.121
1925 +	44.280.128	—	31.455.235
1926 +	66.374.410	—	26.064.647
1927 +	75.259.938	—	10.336.656
1928 +	57.196.298	—	39.619.767 <sup>1)</sup>
	<b>Titel A</b>	<b>Titel B</b>	
	<b>Gewone dienst</b>	<b>Kapitaaldienst</b>	
1929 +	58.207.905 <sup>2)</sup>	—	58.792.671 <sup>2)</sup>
1930 +	27.942.986 <sup>2)</sup>	—	43.556.317
1931 —	49.581.650	—	96.507.440
	—	—	584.766 <sup>2)</sup>
	—	—	15.613.330
	—	—	146.089.090

<sup>1)</sup> In deze saldi zijn onder de uitgaven niet medegerekend de gelden, besteed tot aflossing, met gedeeltelijke conversie, van een tweetaal 6 pCt. leeningen, noch onder de ontvangsten de N.U.M.-uitkeering, welke tot die aflossing gedeeltelijk in staat stelde.

<sup>2)</sup> Onder deze saldi zijn onder de uitgaven niet medegerekend de gelden, besteed tot aflossing, met gedeeltelijke conversie, van een 6 pCt. leening ad 40 miljoen dollar, noch onder de middelen de gelden, verkregen uit de conversieleening, welke tot die aflossing gedeeltelijk in staat stelde.

<sup>3)</sup> Bestemd voor het Reservefonds, ingesteld bij de wet van 19 December 1931 (*Staatsblad* No. 529).

DIENSTJAAR 1932.

Wat het loopende dienstjaar 1932 betreft, zij aange-teekend, dat de begroting, zooals zij oorspronkelijk bij de wet is vastgesteld, het volgende beeld ver-toonde:

Titel A. Gewone dienst.

Uitgaven.

Totaal van de titels A van de hoofdstukken der begroting van uitgaven ..	f 588.072.941
Middelen.	
Totaal van den ramingstaat (titel A) „	544.268.092
Nadeelig saldo ....	f 43.804.849

Titel B. Kapitaaldienst.

Uitgaven.

Totaal van de titels B van de hoofdstukken der begroting van uitgaven ..	f 412.497.967
Middelen.	
Totaal van den ramingstaat (titel B) „	275.658.415
Nadeelig saldo ....	f 136.839.552

Overzicht van de hoofdstukken van den gewonen dienst (1933 en 1932) met vermelding van de vermeerdering of vermindering van het saldo van uitgaven en ontvangsten. (Voor zooveel betreft hoofdstuk VII b met uitschakeling van de belastingen).

Hoofdstuk	1932										1933	
	Uitgaven		Ontvangsten		Saldo		Uitgaven		Ontvangsten		Saldo	
	Voordeel.ig	Nadeelig	Voordeel.ig	Nadeelig	Voordeel.ig	Nadeelig	Voordeel.ig	Nadeelig	Voordeel.ig	Nadeelig	Voordeel.ig	Nadeelig
I	f 1.850.000,—	—	—	—	f 1.850.000,—	—	—	—	—	—	—	—
II	1.065.789,—	—	59.050,—	—	1.906.739,—	—	—	—	—	—	—	—
III	3.799.259,—	—	328.965,—	—	3.470.294,—	—	—	—	—	—	—	—
IV	27.157.454,—	—	5.732.680,—	—	21.424.774,—	—	—	—	—	—	—	—
V	30.804.483,—	—	4.968.109,—	—	25.836.374,—	—	—	—	—	—	—	—
VI	159.616.685,—	—	14.207.395,—	—	145.409.290,—	—	—	—	—	—	—	—
VIIa	84.587.217,—	—	54.641.255,—	—	29.945.962,—	—	—	—	—	—	—	—
VIIb	60.996.949,—	—	11.960.053,—	—	49.036.896,—	—	—	—	—	—	—	—
VIII	88.569.145,—	—	9.742.785,—	—	78.826.360,—	—	—	—	—	—	—	—
IX	63.127.407,—	—	23.381.962,—	—	39.745.445,—	—	—	—	—	—	—	—
X	44.367.740,—	—	4.387.776,—	—	39.979.964,—	—	—	—	—	—	—	—
XI	5.965.240,—	—	971.453,—	—	4.993.787,—	—	—	—	—	—	—	—
XII	50.000,—	—	—	—	50.000,—	—	—	—	—	—	—	—
Belastingen	—	—	—	—	—	—	f 387.842.000,—	—	—	—	—	—
Totaal ..	f 572.867.368,—	—	f 518.223.483,—	—	f 442.475.885,—	—	f 588.072.941,—	—	f 544.268.092,—	—	f 409.015.000,—	—

Hoofdstuk	Voordeel.ige saldi		Nadeelige saldi	
	1932	1933	1932	1933
I	—	—	—	—
II	—	—	—	—
III	—	—	—	—
IV	—	—	—	—
V	—	—	—	—
VI	—	—	—	—
VIIa	—	—	—	—
VIIb	—	—	—	—
VIII	—	—	—	—
IX	—	—	—	—
X	—	—	—	—
XI	—	—	—	—
XII	—	—	—	—
Belastingen	—	—	—	—
Totaal ..	—	f 21.173.000,—	—	f 21.173.000,—

\*) Zonder belastingen.

Hierbij zij opgemerkt, dat onder de uitgaven van Hoofdstuk V een post is opgenomen welke nader naar den Crisisdienst zal worden overgebracht (art. 145<sup>ter</sup> Uitkeeringen ten behoeve van de teelt en de verwerking van het vlas over den oogst 1932, f 960.000), waarmede het nadeelig saldo van den gewonen dienst derhalve moet worden verminderd en dit wordt teruggebracht tot f 42.844.849.

Dit nadeelig saldo is te verhoogen met f 20 miljoen, waarmede de raming der middelen moet worden verminderd. (Zie § 5 der Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer der Staten-Generaal omtrent Hoofdstuk I der Rijksbegrooting voor het dienstjaar 1932). Hierdoor stijgt het geraamde tekort tot rond f 63 miljoen. Ter dekking daarvan zijn de volgende maatregelen getroffen:

1. Tijdelijke korting op de bezoldiging van de burgerlijke en militaire Rijksambtenaren (Koninklijk besluit van 29 December 1931, *Staatsblad* 556) ..... rond f 7 miljoen
  2. Tijdelijke heffing van een bijzonder invoerrecht op benzine (Wet van 19 December 1931, *Staatsblad* 527) ..... " " 15,5 "
  3. Verhooging van het tarief van invoerrechten (Wet van 19 December 1931, *Staatsblad* 530) ..... " " 11 "
  4. Tijdelijke korting op de uitkeeringen aan provinciën en gemeenten (Wet van 18 Maart 1932, *Staatsblad* 104) ..... " " 2 "
- f 35,5 miljoen

terwijl aan de middelen van den gewonen dienst der Rijksbegrooting voor het dienstjaar 1932 uit het reservefonds, ingesteld bij de wet van 19 December 1931 (*Staatsblad* 529) toegevoegd wordt een bedrag van .....

Tezamen ..... f 53,5 miljoen

*Aanzienlijk tekort over het dienstjaar 1932 te verwachten.*

Van het geraamde tekort resteert dan nog een som van pl.m. 10 miljoen, te dekken door in den loop van het dienstjaar nader aan te brengen besparingen.

Voor zooveel den gewonen dienst (titel A) betreft, hebben sedert de vaststelling van deze begrooting tot dusverre nog geen noemenswaardige wijzigingen plaats gevonden. Niettemin zijn deze stellig te verwachten, o.m. als gevolg van de onderstaande oorzaken:

1o. noodzakelijke aanvulling van Hoofdstuk VIIA (Nationale Schuld) wegens bij de raming niet voorziene consolidatie van f 200 miljoen; latere conversie en tot een hooger rentetype dan aanvankelijk was geraamd;

2o. aanvulling van Hoofdstuk VIIB voor zooveel betreft den post voor dekking van het tekort in het gemeentefonds als gevolg van den teruggang van de opbrengst der gemeentefondsbelasting;

3o. verhooging van den op Hoofdstuk IX voorkomenden post wegens dekking van het tekort op de spoorwegpensioenfonds.

Wordt hierbij gevoegd het niet ontvangen van de in de Middelenraming opgenomen wijsuitkeering van de Nederlandsche Bank en houdt men rekening met de omstandigheid, dat de opbrengst der middelen naar verwacht moet worden een belangrijk bedrag bij de raming zal ten achter blijven, dan blijkt, dat op den dienst 1932, voor zooveel den gewonen dienst betreft, op een aanzienlijk tekort valt te rekenen.

#### DIENSTJAAR 1933.

Thans kan worden overgegaan tot eene bespreking van de cijfers van het dienstjaar 1933.

Teneinde een duidelijk overzicht te geven van de raming der uitgaven en der middelen voor genoemd dienstjaar in vergelijking met de bedragen, welke aanvankelijk voor 1932 zijn toegestaan en geraamd, moge worden verwezen naar de bijlagen A en B dezer Nota (zie pag. 743).

#### Titel A Gewone dienst.

De begrooting voor den gewonen dienst wijst aan: in uitgaven ..... f 572.857.368  
in inkomsten ..... „ 518.223.483  
zoodat een nadeelig saldo is geraamd  
van ..... f 54.633.885

#### Uitgaven.

Omtrent de wijziging in de ramingen van ieder Hoofdstuk afzonderlijk moge thans nog het navolgende worden medegedeeld.

Lager is geraamd:

Hoofdstuk	II	..... f	52.434
„	III	..... „	336.581
„	IV	..... „	1.946.439
„	V	..... „	1.986.228
„	VI	..... „	5.836.544
„	VII B	..... „	1.631.395
„	VIII	..... „	7.519.164
„	X	..... „	16.583.931
„	XI	..... „	194.029

Hooger is geraamd:

Hoofdstuk	VII A	..... f	10.683.811
„	IX	..... „	10.187.361

#### Middelen.

Ook thans zijn, wat de niet-kohierbelastingen aangaat, de middelen geraamd naar de opbrengst over het voorafgaande jaar, vermeerderd of verminderd met het — tot een jaarbedrag herleid — accres of decres van elk middel over de eerste helft van het loopende jaar.

Voor enkele middelen moest op den bovenstaanden regel een uitzondering worden gemaakt. Voor de dividend- en tantiëmebelasting en de successierechten zou, evenals het vorige jaar, toepassing daarvan tot een raming hebben geleid, welke naar de verwachtingen, die voor het volgend jaar gekoesterd kunnen worden, tastbaar te hoog zou geweest zijn. Voor de invoerrechten moet naast het berekend decres van zes maanden rekening worden gehouden met de geraamde opbrengst der benzinebelasting.

Bij de kohierbelastingen is, zooals gewoonlijk, rekening gehouden met wat de kohieren en andere gegevens leeren. De inkomstenbelasting is dientengevolge f 25 miljoen en de vermogensbelasting f 4 miljoen lager geraamd dan voor het loopende jaar.

Voor de toelichting der afzonderlijke middelen zij overigens verwezen naar de Memorie van Toelichting van de Middelenwet.

#### Titel B. Kapitaaldienst.

De Kapitaaldienst wijst voor 1933 een totaal in uitgaven aan van ..... f 69.375.230  
en in ontvangst van ..... „ 22.603.093  
zoodat het nadeelig saldo bedraagt ..... f 46.772.137

Voor 1932 is geraamd:

Uitgaven	..... f	412.497.967
Ontvangsten	..... „	275.658.415
Nadeelig saldo 1932	..... f	136.839.552

Ter toelichting van de voornaamste verschillen zij het volgende aangeteekend:

Op Hoofdstuk VIIA is, in tegenstelling met het voorgaande jaar, geen bedrag uitgetrokken voor versterkte aflossing van Gevestigde Schuld, omdat geen conversie of aflossing in het voornemen ligt. Dit geeft, in vergelijking met 1932, een mindere uitgave van f 299.472.000.

Op Hoofdstuk VIIB is o.m. minder geraamd: voor aankoop van Staatsschuld voor het Nederlandsch Muntfonds f 7.000.000 en voor kapitaalverstrekking aan het Zuiderzeefonds ruim f 4.500.000.

Op Hoofdstuk IX is minder uitgetrokken: voor spoorwegen f 4.272.000, voor uitkeering van kapitaal aan de Staatsmijnen f 2.800.000, voor kapitaalverstrekking aan het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie f 8.126.000 en voor uitkeering aan het Zuiderzeefonds voor den afsluitdijk f 14.755.000.

Wat de middelen van den Kapitaaldienst betreft, valt te vermelden:

Op Hoofdstuk VIIA f 14.700.000 minder aan extra-aflossing van voorschotten ingevolge artikel 56 der Woningwet en f 240.000.000 minder aan opbrengst van geldleeningen op grond van dezelfde omstandigheid als hiervoren bij Hoofdstuk VIIA der uitgaven werd vermeld.

#### ALGEMEENE TOELICHTING.

*Oorzaken van het tekort.*

Gelijk uit het hierna volgende zal blijken, bevat het zoeven genoemde cijfer van f 54,6 miljoen noch

## Bijlage A ALGEMEENE VERZAMELSTAAT DER RIJKSBEGROTING VOOR HET DIENSTJAAR 1933.

## TITEL A. GEWONE DIENST

OMSCHRIJVING.	Geraamd voor 1933	Toegestane uitgaven en geraamde Middelen voor 1932.	Verschil tusschen de raming voor 1933 en de bedragen toegestaan (geraamd) voor 1932.		Vermoedelijk be-loop der uitgaven en vermoedelijke opbrengst der Middelen voor 1931
			Meer.	Minder.	
<b>UITGAVEN.</b>					
<b>Totalen der titels A van de hoofdstukken der begrooting van uitgaven.</b>					
Hfdst. I Huis der Koningin . . . . .	f 1.850.000,—	f 1.850.000,—			f 1.831.406,—
„ II Hooge Colleges van Staat en Kabinet d. Koningin. . . . .	„ 1.965.789,—	„ 2.018.223,—		f 52.434,—	„ 1.951.024,—
„ III Buitenlandsche Zaken. . . . .	„ 3.799.259,—	„ 4.135.840,—		„ 336.581,—	„ 4.086.664,—
„ IV Justitie. . . . .	„ 27.157.454,—	„ 29.103.893,—		„ 1.946.439,—	„ 29.036.955,—
„ V Binnenl. Zaken . . . . .	„ 30.804.483,—	„ 32.790.711,—		„ 1.986.228,—	„ 33.753.324,—
„ VI Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen . . . . .	„ 159.616.685,—	„ 165.453.229,—		„ 5.836.544,—	„ 165.017.750,—
„ VIIA Nationale Schuld. . . . .	„ 84.587.217,—	„ 73.903.406,—	f 10.683.811,—		„ 84.547.292,—
„ VIIB Financiën . . . . .	„ 60.996.949,—	„ 62.628.344,—		„ 1.631.395,—	„ 54.180.204,—
„ VIII Defensie. . . . .	„ 88.569.145,—	„ 96.088.309,—		„ 7.519.164,—	„ 100.206.261,—
„ IX Waterstaat . . . . .	„ 63.127.407,—	„ 52.940.046,—	„ 10.187.361,—		„ 59.059.748,—
„ X Econ. Zaken en Arbeid . . . . .	„ 44.367.740,—	„ 60.951.671,—		„ 16.583.931,—	„ 66.319.875,—
„ XI Koloniën . . . . .	„ 5.965.240,—	„ 6.159.269,—		„ 194.029,—	„ 6.459.858,—
„ XII Onvoorziene Uitgaven. . . . .	„ 50.000,—	„ 50.000,—			„ 19.282,—
	f 572.857.368,—	f 588.072.941,—	f 20.871.172,—	f 36.086.745,—	f 606.469.643,—
				„ 15.215.573,—	
				f 26.044.009,—	„ 556.887.993,—
<b>MIDDELEN.</b>					
<b>Totaal van den ramingsstaat (titel A).</b>					
Voordeelig saldo . . . . .	f 518.223.483,—	f 544.268.092,—			
Nadeelig saldo . . . . .	f 54.633.885,—	f 43.804.819,—			f 49.581.650,—

## TITEL B. KAPITAALDIENST.

OMSCHRIJVING.	Geraamd voor 1933	Toegestane uitgaven en geraamde Middelen voor 1932.	Verschil tusschen de raming voor 1933 en de bedragen, toegestaan (geraamd) voor 1932.		Vermoedelijk be-loop der uitgaven en vermoedelijke opbrengst der Middelen voor 1931.
			Meer.	Minder.	
<b>UITGAVEN.</b>					
<b>Totalen der titels B van de hoofdstukken der begrooting van uitgaven.</b>					
Hfdst. V. Binnenl. Zaken . . . . .	f 100.360,—	f 160.500,—	—	f 60.140,—	f 89.239,—
„ VIIA. Nationale Schuld . . . . .	„ 780.000,—	„ 300.252.000,—	—	„ 299.472.000,—	„ 20.256.600,—
„ VIIB. Financiën . . . . .	„ 33.070.870,—	„ 47.235.467,—	—	„ 14.164.597,—	„ 146.851.111,—
„ VIII. Defensie . . . . .	„ 251.000,—	„ 404.000,—	—	„ 153.000,—	„ 515.238,—
„ IX. Waterstaat . . . . .	„ 34.873.000,—	„ 64.146.000,—	—	„ 29.273.000,—	„ 66.260.469,—
„ X. Econ. Zaken en Arbeid . . . . .	„ 300.000,—	„ 300.000,—	—	—	„ 1.642.303,—
	f 69.371.230,—	f 412.497.967,—	—	f 343.122.737,—	f 235.614.962,—
<b>MIDDELEN.</b>					
<b>Totaal van den ramingsstaat (titel B).</b>					
Voordeelig saldo . . . . .	„ 22.603.093,—	„ 275.658.415,—	—	„ 253.055.322,—	„ 139.107.522,—
Nadeelig saldo . . . . .	f 46.772.137,—	f 136.839.552,—			f 96.507.440,—

## GEHEELE DIENST.

SALDI.	Geraamd voor 1933.	Vastgestelde begrooting 1932.	Vermoedelijke uitkomst dienst 1931.
Voordeelig saldo titel A . . . . .	—	—	—
Nadeelig saldo „ A . . . . .	f 54.633.885,—	f 43.804.849,—	f 49.581.650,—
Voordeelig saldo titel B . . . . .	—	—	—
Nadeelig saldo „ B . . . . .	„ 46.772.137,—	„ 136.839.552,—	„ 96.507.440,—
Voordeelig saldo Geheele dienst . . . . .	—	—	—
Nadeelig „ „ „ . . . . .	f 101.406.022,—	f 180.644.401,—	f 146.089.090,—

het tekort dat aanvankelijk op de begrooting voor 1933 moest worden geraamd, noch het tekort dat daarop tenslotte geraamd zal worden. Het eerstgenoemde tekort is f 147,6 miljoen. Het laatstgenoemde is f 22 miljoen. Het cijfer van f 54,6 miljoen is slechts een station op den weg der dekking en heeft niet meer dan toevallige beteekenis. Het dankt zijn ontstaan aan het feit, dat een deel der overbruggingsmaatregelen reeds in de begrotingscijfers — uitgaven en inkomsten — kon worden uitgedrukt en dat ten aanzien van een ander deel om technische redenen voorshands met een aankondiging moest worden volstaan.

Voor een juist inzicht moge nu eerst in het kort

worden meegedeeld, waaruit het tekort van f 147,6 miljoen is samengesteld.

Het betreft hier vier factoren:

10. Het tekort van f 10,3 miljoen, dat reeds op de begrooting voor 1932 geraamd werd en dus, bij gelijkblijvende uitgaven en inkomsten, ook op de begrooting voor 1933 drukt. De gevoteerde uitgaven voor 1932 bedroegen namelijk f 588 miljoen; de toegestane middelen (volgens de raming in den toelichtenden staat van de Middelwet) f 544,2 miljoen. Een nadeelig saldo dus van f 43,8 miljoen. Ter dekking hiervan werden bij de wet van 19 December 1931, *Staatsblad* No. 529, aan het budget van 1932 ten goede geschreven f 18 miljoen uit het reservefonds. Voorts werd een korting op de salarissen ingevoerd ten bedrage van rond f 7 miljoen en werd door het dusgenoemde

„Kortingswetje” een geraamde bate voor 's Rijks schatkist verkregen van f 2 miljoen. Eindelijk werden door een verhooging van het tarief van invoerrechten en de invoering van een benzinebelasting de middelen versterkt met f 26,5 miljoen, waartegenover eene tijdens de schriftelijke begrootingsdiscussie aangebrachte verlaging van de raming der overige middelen stond van f 20 miljoen, met een nettobate alzoo van f 6,5 miljoen. Het geraamde tekort van f 43,8 miljoen werd derhalve verminderd met  $f 18 + f 7 + f 2 + f 6,5 = f 33,5$  miljoen, zoodat overbleef een tekort van f 10,3 miljoen.<sup>1)</sup>

2o. De stijging der geraamde uitgaven van 1932 op 1933 voor den leeningdienst (hoofdstuk VIIA), de uitkeering aan het gemeentefonds (VIIB) en het spoorwegtekort (IX) met respectievelijk f 10,6, f 20,2 en f 20,1 miljoen, tezamen f 50,9 miljoen. De stijging van de uitgaven voor den leeningdienst vloeit onder meer voort uit de cassiersdiensten, welke het Rijk thans in ruime mate, met name voor Indië en de gemeenten, verricht en welke voorzichtigheidshalve tot consolidatie van een vrij aanzienlijk deel der vlottende schuld hebben geroepen. Tegenover deze stijging van uitgaven staat dan ook een aanmerkelijke stijging van de middelen van hetzelfde hoofdstuk, wegens rentebetaling aan het Rijk. Indien deze laatste stijging er niet was, zou de hieronder sub 3o. vermelde factor — daling der middelen — een nóg grooter omvang aannemen.

Overigens moge er op worden gewezen, dat onder de genoemde f 50,9 miljoen niet is vermeld het bedrag, dat als „normaal accres” der uitgaven ingevolge den bevolkingsaanwas kan worden beschouwd, hoewel ook dit bedrag een automatische stijging vormt, van gelijke kracht als de zoolven genoemde, en hoewel dit accres dus in feite evenzeer door de dekkingsmaatregelen is moeten worden opgevangen. Dit jaarlijksch accres wordt gewoonlijk op ongeveer f 10 miljoen geschat, waarvan rond f 4 miljoen op Onderwijs.

3o. De daling der geraamde middelen van 1932 op 1933 met f 68,4 miljoen. Het vergelijkingspunt is hier de (gelijk boven bleek) met f 6,5 miljoen verhoogde raming voor 1932.

Deze derde factor is de gewichtigste. Zelfs kan men zeggen, dat ook de tweede factor voor een zeer groot deel tot daling der middelen — welke dan dus een hooger bedrag belooft dan f 68,4 miljoen — is terug te brengen. Met name is de stijging van de uitkeering aan het gemeentefonds een gevolg van de daling der opbrengst van de gemeentefondsbelasting en de oopen op de vermogensbelasting. Ook de aanzienlijke uitgaaf voor dekking van het spoorwegtekort is te wijten aan een terugloopen van inkomsten, ditmaal niet van het Rijk zelf, maar van een semi-publiekrechtelijk bedrijf. De daling der middelen ad f 68,4 miljoen geeft derhalve nog slechts een zeer onvolledig beeld van wat de daling van het algemeene peil der inkomsten voor den stand van het budget van 1933 beteekent.

Dit klemt nog te meer, indien men bedenkt, dat verschillende middelen, aan de afzonderlijke hoofdstukken ten goede komende — collegegelden, enz. —, bij deze begrooting verhoogd zijn en deze baten niet hieronder bij de dekkingsmiddelen worden in rekening gebracht, maar het onderhavige cijfer van f 68,4 miljoen drukken.

4o. De f 18 miljoen uit het reservefonds, die aan de middelen van 1932 zijn toegewezen en het tekort over dat jaar tenslotte hebben gereduceerd. Weliswaar zal, volgens het toen uitgesproken voornemen, thans hetzelfde geschieden, maar op de ingediende begrooting van uitgaven en inkomsten komen deze f 18 miljoen toch vanzelf niet tot uiting. Zij vormen een verlengstuk van de onder 1o. genoemde f 10,3 miljoen, insoover ook zij een tekortcijfer aangeven, dat feitelijk reeds op de begrooting voor 1932 drukte en vandaar automatisch op die voor 1933 overgaat.

Het sub 1o., 2o., 3o. en 4o. vermelde bijeengenomen, blijkt derhalve, dat op de begrooting voor 1933 een tekort geraamd moest worden van  $f 10,3 + f 50,9 + f 68,4 + f 18 = f 147,6$  miljoen.

#### Dekking van het tekort.

Ter dekking van dit tekort zijn de volgende maatregelen genomen:

1o. Een besparing op de uitgaven tot een bedrag

<sup>1)</sup> Het feitelijke tekort over 1932 zal waarschijnlijk hooger zijn dan f 10,3 miljoen, doch dit surplus is begrepen in de hieronder volgende nummers 2o. en 3o. Het vindt immers zijn oorzaak in de stijging der uitgaven voor den leeningdienst, het gemeentefonds en het spoorwegtekort, en in een achterblijven van de opbrengst der middelen bij de raming, al welke factoren van invloed zijn geweest op de nieuwe raming van uitgaven en inkomsten voor het jaar 1933.

van f 66 miljoen, indien als uitgangspunt genomen wordt de bij de begrooting voor 1932 door de Staten-Generaal gevoteerde uitgaven. Wordt als uitgangspunt genomen — wat juist is — diezelfde uitgaven, verminderd met de straks vermelde  $f 7 + f 2$  miljoen, dan geldt het een besparing van f 57 miljoen.

2o. Een salarisverlaging ad f 14,5 miljoen.

3o. Een versterking der middelen met f 36 miljoen.

4o. Een tegoedschrijving aan den dienst voor 1933 van f 18 miljoen uit het reservefonds.

Een gezamenlijke dekking alzoo van  $f 57 + f 14,5 + f 36 + f 18 = f 125,5$  miljoen, zoodat een tekort overblijft van  $f 147,6 - f 125,5$  miljoen = f 22,1 miljoen. De maatregelen, genoemd sub 2o. en 4o., konden nog niet in de begrootingscijfers verwerkt worden, tengevolge waarvan het formeele tekort op het oogenblik bedraagt f 54,6 miljoen.

Omtrent den sub 4o. genoemden dekkingsmaatregel zij verwezen naar de Memorie van Toelichting van een afzonderlijk wetsontwerp.

Omtrent de drie eerstgenoemde dekkingsmaatregelen moge het volgende worden opgemerkt.

#### Besparing op de uitgaven.

Ad 1um. Het ligt voor de hand, dat bij de aangebrachte besparingen een dankbaar gebruik is gemaakt van het rapport der bij Koninklijk besluit van 26 October 1931 (Staatsblad No. 21) ingestelde Staatscommissie, op welk rapport overigens in het vervolg van deze Nota zal worden teruggekomen.

Nagenoeg alle hoofdstukken der begrooting hebben hun aandeel in de voorgedragen besparing geleverd. Dit geldt ook van hoofdstuk IX, hetwelk niettemin, doordat het het bovengenoemde spoorwegtekort te dragen had, met een hooger eindcijfer is moeten uitkomen dan in 1932.

#### Salarisverlaging.

Ad 2um. De salarisvermindering ad f 14,5 miljoen komt overeen met het bedrag, dat de voornoemde Commissie terzake had voorgesteld. Weliswaar had die Commissie genoemd een bedrag van f 24 miljoen, doch hierin was begrepen zoolvel de som van f 7 miljoen tijdelijke korting, welke reeds in 1932 in werking trad, als die van f 2,5 miljoen, welke de sinds jaren bestaande 3 pCts. aftrek voor ongehuwden opleverde. De resteerende bate van het voorstel der Commissie was alzoo  $f 24 - f 9,5 = f 14,5$  miljoen.

De Commissie had dit bedrag van f 14,5 miljoen wenschen te vinden door de bestaande tijdelijke korting, met degressie voor lager bezoldigden en gehuwden, te vervangen door een definitieve en uniforme korting van 8 pCt. en door daarnaast den bestaanden 3 pCts. aftrek voor ongehuwden te vervangen door een 5 pCts. aftrek. Dit is althans de korte inhoud van haar voorstel. De Regeering wenscht het laatste punt over te nemen; het eerste daarentegen niet. Zij is van meening, dat de driejarige korting met degressie, zooals die verleden jaar werd vastgesteld, ongewijzigd kan blijven. Overname van het desbetreffende voorstel der Commissie zou reeds thans vastleggen, dat de salarissen blijvend moeten worden verminderd; zou de gedurende drie jaren voorgenomen degressie tusschentijds beëindigen; en zou den pensioensgrondslag, welke tot dusver onveranderd bleef, in de verlaging betrekken. De Regeering ziet tot een en ander niet voldoende aanleiding en is daarom te rade gegaan, de vereischte vermindering van lasten aan te brengen door het bestaande verhaal der pensioenpremie voor het eigen pensioen met 5 pCt. te verhoo-gen en dus te brengen op 8 pCt. De hiervoor noodzakelijke wetswijziging zal tegelijk met deze Nota ingediend worden. In het nieuw voorgestelde artikel der Pensioenwet blijft het verhaal, evenals tot dusver, een facultatief karakter dragen. Het zal dus steeds mogelijk zijn, bij Koninklijk besluit het thans nieuw te heffen maximum-percentages weder te verlagen.

Door de gevolgde methode wordt niet alleen verkregen, dat de tijdelijke korting in den destijds gekozen vorm kan worden gehandhaafd, en dat de pensioensgrondslag intact blijft, maar ook — en dit schijnt een bijkomend voordeel — dat de provinciën en gemeenten, voor zoover deze tijd ook haar tot verdere voorzieningen omtrent de wedden mocht nopen en zij thans het wettelijk maximum-percentages reeds verhalen, meer vrijheid krijgen bij de keus van den door haar te volgen weg.

Zoals reeds gezegd, is de Regeering voornemens, naast de vermelde verhooging van het premieverhaal, een herzie-

ning van het Bezoldigingsbesluit te bevorderen, waardoor de 3 pCts. aftrek voor ongehuwden wordt veranderd in een 5 pCts. aftrek. Zoowel over dit punt als over het zoeven genoemde is het overleg met de Centrale Commissie voor Georganiseerd Overleg geopend, zoodat wijzigingen alsnog mogelijk zijn.

Beide maatregelen zullen respectievelijk opbrengen f 12,8 miljoen en f 1,7 miljoen. Tezamen derhalve de bovengenoemde f 14,5 miljoen.

Dit bedrag is om technische redenen nog niet in de cijfers der begroting verwerkt kunnen worden.

Evenals ten vorigen jare, is het ook thans de dringende nood der schatkist juncto het sterk gedaalde indexcijfer, welke de Regeering tot haar voornemen hebben gebracht. Beide factoren hebben sinds 1931 nieuwe afmetingen aangenomen. Wat den eersten factor aangaat, getuigt daarvan voldoende de vóórliggende begroting. Wat het indexcijfer betreft, kan er op worden gewezen, dat 'een' vergelijking van de laatst verschenen opgaven — Juni 1932 — met die van December 1928 (tijdstip van inwerkingtreding van het vigeerende Bezoldigingsbesluit), ondanks enkele maatregelen die 'eene, trouwens geringe, werking in tegenovergestelde richting hebben geoeft, een daling aantoonde met 16 pCt. De gezamenlijke weddeverminderingen, ten vorigen jare en thans aangebracht, blijven ver beneden dit cijfer. Zelfs voor den hoogsten ongehuwden ambtenaar, die dus vrijwel geen profijt heeft van de depressie en bovendien den verhoogden aftrek ondergaat, komt de gezamenlijke vermindering niet hoger dan 12 pCt. Voor alle anderen blijft zij daaronder; voor de meesten zeer aanzienlijk.

*Belastingverhoging. 30 opcenten op alle invoerrechten. Bieraccijns. Weeldeverteringsbelasting.*

Ad 3um. Zooals voor de hand ligt, zullen verschillende versoberingsmaatregelen, waartoe de Regeering besloten heeft en welke beoogen in de toekomst een aanzienlijke daling van de uitgaven te bewerken, voorshands — zoowel door de vereischte voorbereidings- en overgangsmaatregelen als tengevolge van het uitkeeren van wachtgelden — dit doel slechts onvolledig doen bereiken. Ook de bovengenoemde Commissie heeft hierop de aandacht gevestigd en spreekt in dit verband van „bezuinigingen in perspectief” (blz. 30 van haar rapport). Waar derhalve de begroting voor 1933 nog allerminst de volle vrucht kon zien rijpen van de ondernomen besparingen, en waar niettemin ook thans een sluitend budget moet worden bevorderd, kan een tijdelijke overbrugging door versterking der middelen niet worden gemist.

In de eerste plaats is hiervoor in aanmerking gebracht de heffing van opcenten op een directe belasting. Daar in de aangifte van 1 Mei 1933 de gevolgen der crisis zich reeds scherp zullen doen gevoelen en derhalve voor een aanslag naar een inkomen, dat zich al te ver van de momenteele werkelijkheid verwijderd, minder dan tevoren zal behoeven te worden gevreesd, is het voornaamste bezwaar, dat hier tegen tot dusver kon worden aangevoerd, vrijwel vervallen.

De directe belasting, die zich in de gegeven omstandigheden het best voor de opcentenheffing leent, is de gemeentefondsbelasting. Niet slechts omdat in die belasting, in onderscheiding van andere, een huwelijksaftrek een plaats gevonden heeft, wat in dezen zorgvollen tijd een te waardeeren element vormt, maar ook omdat de enorme daling van de opbrengst der gemeentefondsbelasting het Rijk voor hoogst abnormale uitgaven plaatst, uitgaven die bij sommigen reeds de vraag hebben doen rijzen, of niet door een ingrijpende korting op de wettelijke uitkeering aan dezen door den wetgever niet bedoelden toestand een einde behoort te worden gemaakt. Er is veel, dat tegen een bevestigende beantwoording van die vraag pleit. Zooals in een onlangs verschenen studie nader is uiteengezet, zou de relatieve nivellering, welke een der oogmerken was van de wet van 1929, er voor een deel door worden ongedaan gemaakt. Wat daarentegen vóór een bevestigende beantwoording van bovenstaande vraag wordt aangevoerd, dat namelijk ook de gemeenten moeten bezuinigen, houdt niet altijd voldoende rekening met den scherp prikkel, die in dit opzicht reeds voor tal van gemeenten uitgaat zoowel van de gedaalde waarde der opcenten op de gemeentefondsbelasting, als van de gedaalde opbrengst van andere bronnen van inkomsten en de stijgende uitgaven voor armenzorg, werkloosheid, enz. De fout in enkele gemeenten is dan ook niet, dat zij te weinig prikkels tot bezuiniging hebben, maar dat zij de verzenen tegen de prikkels slaan.

Indien een ingrijpende percentsgewijze korting op de uitkeeringen niet in aanmerking komt, is een ander middel van redres, dat zich vanzelf aanbiedt, een tijdelijke versterking van de fondsbelasting. Hierdoor zal het fonds in meerdere mate „selfsupporting” worden dan dit anders gedurende deze felle crisis het geval kan zijn.

Het zijn deze overwegingen, die de Regeering ertoe hebben geleid om, nu een deel van het tijdelijk tekort behoort overbrugd te worden door een voorziening op het gebied der directe belastingen, hiervoor de keus te vestigen op de gemeentefondsbelasting.

Het betreffende ontwerp, tegelijk met deze Nota ingediend, beoogt over het aanstaande belastingjaar 30 opcenten te heffen op alle aanslagen in voormelde belasting. Dit aantal van 30 zal voor de hoogere inkomens geleidelijk tot 150 stijgen. Hoewel het in het algemeen geen aanbeveling verdient, bij de heffing van opcenten op een belasting, waarvan de hoofdsom reeds progressie vertoont, andermaal een stelsel van progressie toe te passen, en hoewel dit tot dusver ten bate van 's Rijks schatkist dan ook nooit is geschied en zulks slechts aan de gemeenten onder de noodige waarborgen is toegestaan bij de heffing van opcenten op deze zelfde belasting — een bevoegdheid waarvan overigens slechts een spaarzaam gebruik wordt gemaakt — meent de ondergeteekende, dat in dezen buitengewonen tijd bij wijze van tijdelijken uitzonderingsmaatregelen tegen de voorgestelde gedragslijn geen overwegend bezwaar behoort te worden gemaakt. Wie ook thans nog over hoge inkomens te beschikken hebben, verkeerden, wat het stoffelijke aangaat, in een zoo bevoorrechte positie, dat een abnormaal offer van hen kan worden gevraagd.

De stijging van het aantal opcenten is aldus geregeld, dat bij iedere f 1000 inkomen boven de f 30.000 één opcent méér geheven wordt, tot een maximum van 150. Dit abnormaal hoge maximum vindt zijn rechtvaardiging, behalve in het karakter van noodoffer dat deze heffing draagt, in de omstandigheid, dat de progressie in de hoofdsom der gemeentefondsbelasting vrij matig is. Willen de hoogste inkomens, die ons nog overgebleven zijn, in deze acute noodheffing naar evenredigheid bijdragen, dan kan de voorgestelde correctie op het tarief der gemeentefondsbelasting in dit speciale geval bezwaarlijk worden gemist.

De opbrengst van de voorgestelde opcenten over het belastingjaar 1933/34 wordt — op de basis van de sterk verlaagde raming der hoofdsom — geraamd op f 24 miljoen. Het 2/3 deel hiervan, dus f 16 miljoen, zal ten goede komen aan de Rijksbegroting voor 1933.

Het gemeentefonds wordt, behalve door de gemeentefondsbelasting, gevoed door 50 opcenten op de vermogensbelasting. Deze 50 opcenten vormen de „Ergänzungssteuer” van de gemeentefondsbelasting. Het schijnt redelijk, de heffing der overbruggingsopcenten ook hierop toepassing te doen vinden. Voorgesteld wordt daarom, 30 extra-opcenten te heffen op alle aanslagen in de vermogensbelasting; hetgeen neerkomt op een heffing van 60 pCt. van de bovengenoemde 50 opcenten uit de vigeerende wet. Voorzover de vermogens nog inkomsten opleveren, worden ze uiteraard daarnaast door de straks genoemde progressieve opcenten op de fondsbelasting getroffen.

De opbrengst van de extra-opcenten op de vermogensbelasting wordt voor het belastingjaar 1933/34 geraamd op f 3 miljoen. Het 2/3 deel daarvan zal ten goede komen aan de Rijksbegroting voor 1933.

Als gezamenlijke opbrengst van de voorgestelde verzwaring der directe heffingen kan alzoo gerekend worden op een jaaropbrengst van f 27 miljoen. Het budget van 1933 wordt hierdoor met f 18 miljoen ontlast.

Opgemerkt moge nog worden, dat de tot dusver besproken versterking der middelen budgetair zich vertoont als een verlaging der uitgaven. Onder de middelen der Rijksbegroting zal men deze versterking niet aantreffen; wél bevordert zij een verlaging der Rijksuitgaven, immers een vermindering der bijdrage aan het gemeentefonds. Zij is derhalve niet begrepen in de „versterking der middelen ad f 36 miljoen”, hierboven genoemd, al wordt zij, daar zij een feitelijke belastingverzwaring beteekent, in dit verband behandeld en toegelicht.

Omgekeerd zal onder de middelen wel opgenomen worden de opbrengst van de 5 pCts.-verhoging van het premieverhaal, waarvan boven sprake was, en die in wezen uiteraard beteekent een verlaging der Rijksuitgaven, al zal zij het uiterlijk aspect daarvan missen.

De f 36 miljoen aan middelenversterking, bovengenoemd, zal gevonden worden uit de heffing gedurende één jaar van 30 opcenten op alle invoerrechten en op den bieraccijns (f 26 miljoen), voor welke toelichting naar het betreffende wetsontwerp moge worden verwezen, en uit de totstandkoming van de reeds sedert eenigen tijd bij de Kamer aanhangige weeldeverteringsbelasting (f 10 miljoen), waarover de betreffende Commissie uit de Kamer destijds reeds verslag heeft uitgebracht. Het „mondeling overleg” tusschen de Commissie en den ondergeteekende is toentertijd uitgesteld geworden, omdat het rijker vloeien

der middelen de verdere behandeling voorshands niet noodzakelijk maakte. De ondergeteekende heeft aan de Commissie geschreven, in de huidige omstandigheden alsnog op dat overleg prijs te stellen.

*De houding der Regeering tegenover het rapport Welter.*

Vorenstaande uiteenzetting zou niet volledig zijn, indien zij niet vergezeld ging van eenige nadere aanduiding, in hoever het hier meegedeelde kan geacht worden zich aan te sluiten bij het advies, uitgebracht in het rapport van de voormelde Staatscommissie.

Laatstgenoemde advies bevat een besparing op de uitgaven ad *f* 102 miljoen, tegenover een geraamd tekort op de begrooting voor 1933 „van *f* 108,5 of rond *f* 100 miljoen” (blz. 40 van het rapport).

Dit tekort van *f* 108,5 miljoen is in het rapport der Commissie samengesteld uit de volgende factoren: een raming van *f* 9,5 miljoen tekort op de begrooting voor 1932; een verhooging van de uitgaven van 1932 op 1933 met *f* 54 miljoen (leeningdienst, gemeentefonds en spoorwegtekort); en een verlaging van de middelenraming van 1932 op 1933 met *f* 45 miljoen. Deze drie cijfers luiden in de bovenstaande uiteenzetting van deze Nota: *f* 10,3 miljoen, *f* 50,9 miljoen en *f* 68,4 miljoen, makende tezamen, met de *f* 18 miljoen van het reservefonds (welke de Commissie reeds te voren aan den dienst van 1933 had ten goede geschreven), een tekort van *f* 147,6 miljoen. Het is dus voornamelijk de verdere daling der inkomsten, welke noopte tot een hogere tekortraming dan die van de Staatscommissie.

Uit het bovenstaande blijkt, dat de voorstelling, die hier en daar gewekt is, als zou de meergemelde Commissie een weg gewezen hebben om het uitgavencijfer der *lopende begrooting* in de toekomst met *f* 102 miljoen te verlagen, zoodat dit beneden de *f* 500 miljoen zou komen, niet juist is en dat derhalve de beschouwingen, op die voorstelling gegrond, als zou de Commissie te straf besnoeid hebben, een feitelijkten grondslag missen. De Commissie stelt voor, het budget met *f* 102 miljoen te verlagen, *nadat het eerst met 54 miljoen verhoogd is.*

In zóóver bestaat dus overeenstemming tusschen het advies der Commissie en de bovenstaande uiteenzetting; ook deze laatste plaatst immers een aanmerkelijke, automatische verhooging van het budget voorop (voor leeningsdienst, gemeentefonds en spoorwegtekort), alvorens de verlagingen toepassing kunnen vinden.<sup>1)</sup>

Nadat alzoo, zoowel in het plan der Commissie als in de ingediende begrooting, het niveau van uitgaven vooraf met ruim *f* 50 miljoen verhoogd is, bedraagt de verlaging daarvan in het plan der Commissie, de perspectiefbesparingen inbegrepen en zonder uittrekking van bedragen voor wachtgelden, *f* 102 miljoen; in de ingediende begrooting daarentegen, welke uiteraard slechts de onmiddellijk ingaande besparingen kan bevatten en bedragen voor wachtgelden moest uittrekken, *f* 57 miljoen, of, indien men — gelijk juist is en ook in het plan der Commissie geschiedt — de weddevermindering in de daling der uitgaven betreft, maar anderzijds de opcenten op de fondsbelasting daarvan aftrekt:  $f 57 + f 14,5 - f 8 = f 53,5$  miljoen.

Bij een vergelijking van de cijfers *f* 102 miljoen en *f* 53,5 miljoen behoort intusschen in het oog te worden gehouden:

1o. dat in het eerste cijfer *f* 24 miljoen aan salarisverlaging zit, in het tweede cijfer slechts *f* 14,5 miljoen. Door de Commissie is namelijk meegetekend de *f* 7 miljoen verlaging, die in den loop van dit jaar reeds is ingevoerd, en de *f* 2,5 miljoen 3 pCts. aftrek voor ongehuwden, welke reeds tevoren be-

<sup>1)</sup> Gelijk reeds terloops werd opgemerkt, had onder die automatische verhoogingen mede genoemd kunnen worden een bedrag van *f* 10 miljoen voor het normaal accres wegens den bevolkingsaanwas.

stond. Daar beide baten reeds aan de begrooting voor 1933 waren ten goede geschreven vóórdát de Commissie haar tekort van *f* 108 miljoen en de Regeering haar tekort van *f* 147,6 miljoen becijferde, kunnen zij niet dienen ter dekking van dit tekort. De Commissie zelve heeft hierop op blz. 450 van haar rapport dan ook gewezen. Uit een en ander volgt, dat de *f* 24 miljoen slechts voor *f* 14,5 miljoen een dekking van het tekort beteekenen, en dat derhalve het cijfer van *f* 102 miljoen met *f* 9,5 miljoen moet worden verlaagd;

2o. dat in het cijfer van *f* 102 miljoen is begrepen een bedrag van *f* 20 miljoen hetwelk verwacht wordt uit de instelling van een Rijksverkeersfonds. Spoorwegen, autowegen, kanalen en andere objecten, het verkeer dienende, zullen namelijk naar het plan der Commissie in één fonds worden saamgebracht. In verband hiermee zal de belasting voor vrachtauto's en autobussen worden verhoogd met een bedrag van *f* 6,5 miljoen, terwijl aangenomen wordt, dat, indien de spoorwegen den steun ontvangen, welke een gevolg is van de zwaardere belasting van het motorverkeer, het hun mogelijk moet zijn, na invoering van de noodige bezuinigingen, hun exploitatierekening te doen sluiten. Een en ander geeft, blijkens blz. 343 juncto blz. 389 van het rapport, een besparing van ongeveer *f* 20 miljoen. Hierbij valt intusschen op te merken, dat, afgezien van het feit dat deze besparing ten deele een versterkte heffing beteekent, op de vruchten van het verkeersfonds in geen geval voor het Rijksbudget van 1933 is te rekenen, daar op de begrooting voor 1933 het spoorwegtekort van 1932 drukt en dit laatste van de nieuwe regeling in elk geval den invloed niet meer zal kunnen ondervinden.

De meergenoemde besparing ad *f* 102 miljoen moet dus voor 1933, behalve met *f* 9,5 miljoen, ook met *f* 20 miljoen verminderd worden, zoodat overblijft een besparing van *f* 72,5 miljoen.

Dit laatstgenoemde cijfer van *f* 72,5 miljoen is mitsdien vergelijkbaar met het bovenvermeld bedrag van *f* 53,5 miljoen, in de ontwerp-begrooting bespaard.

Gelijk reeds werd aangeduid, vindt het verschil tusschen deze beide cijfers zijn voornaamste oorzaak in de omstandigheid, dat door de Commissie het uiteindelijk resultaat van haar voorstellen becijferd werd, terwijl de vóórliggende begrooting met wachtgelden moest rekenen en ook overigens slechts de in het eerste jaar te verkrijgen vruchten tot uiting kon brengen. Welke beteekenis dit heeft, moge b.v. blijken uit het feit, dat de begrooting van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen *f* 5.836.544 lager geraamd is dan voor 1932 (het „normaal accres” in aanmerking genomen, is de verlaging dus eenige miljoenen grooter), terwijl daarnaast, op een verdere vermindering met *f* 10.163.300 in volgende jaren gerekend wordt als uitvloeisel van de ter had genomen besparingsmaatregelen. Bij Defensie bedragen deze cijfers respectievelijk *f* 7.519.164 (nadat van 1931 op 1932 reeds een verlaging tot stand kwam van *f* 5.643.598) en *f* 3.912.500. Bij Justitie respectievelijk *f* 1.946.439 en *f* 919.786. (Bij de vergelijking van deze verschillende verlagingen behoort uiteraard rekening gehouden te worden met de zeer uiteenlopende eindcijfers van de onderscheidene begrootingen.) Ook op de meeste andere hoofdstukken zal, reeds tengevolge van de uitgetrokken wachtgelden, het volle rendement van de aangebrachte besparingen eerst later bereikt worden.

Uit de meegedeelde cijfers kan al het vermoeden geput worden, dat met de adviezen der voormelde Commissie in ernstige mate is rekening gehouden. Dit vermoeden is dan ook juist. Vele van die adviezen zijn opgevolgd, terwijl als algemeene gedragslijn is aangenomen, dat voorzover dit niet het geval kon zijn — b.v. omdat de besparing te hoog geraamd bleek en het wezenlijk rendement niet scheen op te wegen tegen het gevreesde nadeel — in de plaats van den aanbevolen maatregel een andere werd gesteld, welke

een gelijke bate gaf, hetzij voor het eerste begrotingsjaar, hetzij — voorzover het perspectiefbesparingen van de Commissie betrof — voor de naaste toekomst. Het door de Commissie geraamde eindbedrag aan besparing werd op die wijze aangehouden.

Bij een en ander wordt in dit verband uiteraard uitsluitend gedacht aan zoodanige adviezen der Commissie, als tot het bovengenoemde cijfer van f 72,5 miljoen hebben bijgedragen. Daarnaast bevat het rapport tal van adviezen, welke niet de gewone Rijksbegroting betreffen, of althans niet tot een concreet voorstel tot besparing op die begroting hebben geleid. Tot de hier bedoelde adviezen behooren b.v. die welke gelden de uitkeeringen aan de werklozen, alsmede verschillende maatregelen geheel of ten deele rakende andere publiekrechtelijke lichamen dan het Rijk. Sommige daarvan zijn van zeer ingrijpenden aard. De Regeering meent, dat het omvangrijke en nauwgezette werk, door de Commissie ook op al zóódanige punten verricht, en dat haar in bepaalde gevallen gebracht heeft tot voorstellen van reorganisatie, die, al zijn zij niet van onmiddellijk belang voor het tegenwoordige budget, naar het inzien der Commissie op den duur tot belangrijke vereenvoudiging en dus besparing kunnen leiden, een ernstig onderzoek verdient, al moet zij zich haar oordeel in verschillende der hier bedoelde aangelegenheden nog voorbehouden.

#### Motiveering van de voorgestelde maatregelen.

Intusschen zal uit vorenstaand overzicht wel gebleken zijn, hoezeer de hier en daar uitgesproken onderstelling, als zou het geheel van besparingen, door de voormelde Commissie in haar f 102-miljoen-voorstel neergelegd, vër uitgaan boven wat in dezen tijd noodig is, op een enorme vergissing berust. Van die f 102 miljoen zijn f 9,5 miljoen reeds geldend recht en anterieur aan het becijferd tekort, en berusten f 20 miljoen op een nieuwe heffing en eene in verband daarmede gehoopte verbetering van den stand der spoorwegbegroting. De resteerende f 72,5 miljoen zullen, ook indien ze later volledig effect zullen verkrijgen, van verre niet voldoende zijn om het thans becijferd tekort op het gewone budget zonder belastingverzwaring te dekken. Dit tekort immers bedraagt ruim f 147 miljoen en na verdwijning van het spoorwegtekort ruim f 127 miljoen. Bij een volledige effectueering van de f 72,5 miljoen, en een algeheele wegwerking van het spoorwegtekort, blijft er alzoo een nadeelig saldo van f 55 miljoen. De thans voorgestelde fiscale overbruggingsmaatregelen zijn in hoofdzaak bedoeld om den tijd door te komen, waarin de ter hand genomen perspectiefbesparingen nog niet volledig geëffectueerd zijn. Buiten de weelderteringsbelasting dragen ze een zeer tijdelijk karakter. Indien men dan bovendien bedenkt, dat ook verschillende door de Commissie voorgestelde en door de Regeering overgenomen *besparings*maatregelen niet dan tijdelijk kunnen werken (gedacht worde inzonderheid aan de verminderde bijdrage aan het invaliditeitsfonds en het pensioenfonds), dan is het wel héél duidelijk, dat van de op dit oogenblik voorgenomen bezuinigingsmaatregelen, ook en vooral voorzover ze als blijvend zijn gedacht, geen enkele kan worden gemist, wil men niet binnen korten tijd zich voor onoverkomelijke moeilijkheden zien geplaatst. Bij alle onzekerheid, die de toekomst biedt, staat wel muurvast, dat met *minder* dan thans in het voornemen ligt, niet zal kunnen worden volstaan. Ook zij, die in de naaste toekomst een zekere milde opleving mogelijk achten, zullen niet willen voorbijzien, dat de huidige financiële situatie op zóóveel tijdelijke stutten berust, dat zelfs van hun standpunt de voorgenomen duurzame versoberingen, elke op zich zelve en alle tezamen, een onverbiddeleken eisch vormen van den gewijzigden economischen toestand. Slechts wie in een „fool's paradise" leeft en meent, dat een verarming,

als thans de wereld onderging, zonder invloed op de verzorging van onze collectieve behoefte kan blijven, omdat de toovermacht van den Staat over onzichtbare welvaartsbronnen beschikt, kan hieromtrent anders denken.

Nu en dan schijnt bij sommigen, vooral buiten het Parlement, het denkbeeld te heerschen, dat men door belastingverzwaring aan alle pijnlijke versoberingsmaatregelen kan ontkomen. De onjuistheid hiervan zal wel nauwelijks behoeven te worden betoogd. Om bij een sterk gedaald nationaal inkomen de publieke uitgaven dezelfde te doen blijven, zou van dit gedaalde inkomen een gelijk absoluut bedrag aan belasting moeten worden geheven als te voren van het hogere inkomen. Dit wil dus zeggen, dat de heffingslast relatief, d.i. percentsgewijze, zou moeten worden verzwaaard naar gelang het nationaal inkomen daalt. Hoe onredelijk dit is, kan blijken uit de leer der progressie, zooals die in onze draagkrachtbelastingen gehuldigd wordt. De rechtsgrond der progressie was steeds: de „afnemende nuttigheid" der hogere inkomensdeelen. Naar mate de inkomensdeelen zich verder van het bestaansminimum verwijderden, werden zij zwaarder getroffen, omdat van die inkomensdeelen méér kan worden gemist. Die „afnemende nuttigheid" nu geldt vóór den enkeling, maar geldt ook voor de natie als geheel. Een volk kan een te hooger percentage van zijn gezamenlijk inkomen aan den fiscus offeren, naar mate dit inkomen verder van het bestaansminimum der natie verwijderd ligt. Daarom is het een onredelijke en schadelijke opvatting, als zou een geslonken nationaal inkomen relatief, d.w.z. percentsgewijs, zwaarder kunnen worden belast dan het vroegere hogere inkomen. De „nuttigheid" van het resteerend inkomen der natie is door de daling in sterke mate *toegenomen*. Zij kan er percentsgewijs minder — niet méér — dan te voren van missen voor den fiscus.

Mitsdien vergist zich wie meent, dat door een steeds verder gaande belastingverzwaring aan den eisch der versobering, welken deze tijd stelt, zou kunnen worden ontkomen. Wat de Regeering bij deze begroting te dier zake voorstelt, beoogt een onmisbare overbrugging van een niet op andere wijze te keeren tekort; een tijdelijke voorziening in een noodtoestand. Als schild tegen onaangename versoberingsmaatregelen echter ware een gaan in deze richting bedenkelijk.

Met denzelfden nadruk moet worden opgekomen tegen de door enkelen verkondigde dwaalleer, als zou een verlaging van de wedden, in dezen tijd van gedaald indexcijfer en teruglopende Staatsinkomsten, een onbillijke achterstelling van 's lands dienaren zijn bij de overige bevolking. Die overige bevolking ondergaat de vermindering harer inkomsten in de particuliere maatschappij, evenals zij twaalf jaren geleden dáár haar inkomsten heeft zien toenemen. Toen destijds het indexcijfer verdubbeld bleek en in verband hiermee 's Rijks middelen ruim vloeiden, heeft niemand het een onrechtmatige bevoordeeling van het ambtenarenpersoneel geacht, dat in de wedderregeling hiermee rekening gehouden werd. Wie in die dagen zou beweerd hebben, dat de landsdienaren „eenzijdig werden uitgekozen om de gunst der tijdsomstandigheden te genieten", zou niet voor zeer ernstig zijn gehouden. Het is niet volkomen duidelijk, waarom thans aan eene daarmede evenwijdig loopende bewering van tegenovergestelde redactie een zooveel hogere waarde zou moeten worden toegekend.

De Regeering vertrouwt dan ook, dat de organisaties der ambtenaren van een beter inzicht zullen blijken geven en, zich op den bodem der werkelijkheid plaatsende, de redelijkheid en plichtmatigheid van de voorgenomen maatregelen zullen erkennen. Zij zullen daardoor het wezenlijk belang der ambtenaren dienen, immers den goeden geest en de opgewektheid bevorderen, die ook in donkere dagen ons niet behoeven te verlaten.

*Financiële perspectieven.*

Een kort woord over de verdere toekomst moge hieraan nog worden toegevoegd.

Zooals uit het voorafgaande blijkt, zal voor de na 1933 komende begrotingen, op de basis van de huidige gegevens, moeten gerekend worden op een tekort van f 55 miljoen. Daarbij is uitgegaan van de drieërlei onderstelling: 1o. dat het spoorwegtekort verdwenen is; 2o. dat de thans ter hand genomen besparingen volledig geëffectueerd zijn; 3o. dat de op dit oogenblik voorgestelde fiscale overbruggingsmaatregelen zijn vervallen. Indien aan deze drie voorwaarden voldaan is, zal immers tegenover het op blz. 20 genoemde tekortcijfer van f 127 miljoen staan een dekkingscijfer van f 72 miljoen, zoodat een tekort overblijft van f 55 miljoen.

Dit laatste cijfer zal met f 10 miljoen kunnen worden verminderd, indien de weeldeverteringsbelasting, zooals in de bedoeling ligt, tot een blijvende heffing wordt gemaakt. Maar het zal anderzijds met f 16 miljoen stijgen, zoodra de gedeeltelijke stopzetting van de uitkeeringen aan het invaliditeitsfonds en het pensioenfonds moet beëindigd worden. Een en ander beduidt derhalve een toekomstig tekort van f 61 miljoen.

Vier wegen laten zich denken ter opheffing of beperking van dit tekort: 1o. een kentering in den ongunstigen loop der middelen; 2o. een verder gaande blijvende besparing op de uitgaven; 3o. een verduurzaming van de op dit oogenblik voorgedragen belastingverzwaring, in dezen of in een anderen vorm; 4o. een wegvallen van het abnormaal uitgavenaccres hetwelk begonnen is de begroting voor 1933 met f 50,9 miljoen te verhoogen.

Wat den vierden factor aangaat, mag in dit verband alleen gedacht worden aan de verhoogde bijdrage aan het gemeentefonds. Immers de verdwijning van het spoorwegtekort is reeds als gegeven vooropgesteld, alvorens tot het cijfer van f 61 miljoen te komen, en de mogelijkheid van een toekomstige verlaging van hoofdstuk VIIA is van allerlei uiterst onzekere factoren afhankelijk. Wel daarentegen mag aangenomen worden, dat over enkele jaren de verhoogde bijdrage aan het gemeentefonds zal komen te vervallen, daar alsdan de uitkeeringen, volgens de wet, opnieuw berekend zullen moeten worden op den grondslag van de nieuwe opbrengst der gemeentefondsbelasting. Het budget zal hierdoor met een aanzienlijk bedrag worden ontlast.

Wat de overige drie genoemde factoren aangaat, zal de derde wel nauwelijks voor overweging in aanmerking komen.

Het zal derhalve grootendeels van de werking van den eersten factor afhangen, in hoever een verder gaande blijvende besparing op de uitgaven zal kunnen worden vermeden.

Heel optimistisch zal men te dien aanzien niet kunnen zijn.

In de eerste plaats, omdat aan de kentering in den loop der middelen waarschijnlijk nog vooraf zal gaan een verdere daling. Met zekerheid valt dit aan te nemen ten aanzien van een der voornaamste middelen, n.l. de inkomstenbelasting. De opbrengst van die belasting zal in het begrotingsjaar 1933, welk jaar immers voor één derde samenvalt met het ten deele nog op oude grootheid terend belastingjaar 1932/33, haar diepste punt nog niet bereiken. De mogelijkheid bestaat natuurlijk, dat de dientengevolge na 1933 intredende verdere teruggang van 's Rijks inkomsten wordt goedge maakt door eenig herstel van de overige middelen, maar ook in dat geval zal dit herstel — tenzij het onverwachte afmetingen aanneemt — dus voorshands niet kunnen strekken tot opvang van tekorten:

In de tweede plaats, omdat enkele ten vorigen jare voor den gewonen dienst ingestelde nieuwe heffingen na drie jaren afloopen, zoodat eerlang de daaruit voortvloeiende inkomsten zullen worden gemist en

een eventueele „kentering in den loop der middelen” dus allereerst dit gemis zal moeten goedmaken.

De ondergeteekende zou er dan ook tegen willen waarschuwen, op meer vermelde kentering, alvorens zij zich vertoont en haar omvang zich afteekent, in ruime mate wissels te trekken.

De conclusie, waartoe een blik in de toekomst op dit oogenblik voert, kan geen andere zijn dan dat naast krachtige doorvoering van de thans ter hand genomen versoberingsmaatregelen, zoodat deze binnen den kortst mogelijken tijd hun volledig effect verkrijgen, noodzakelijk is een ernstig onderzoek naar mogelijkheden van verder besparing. De Regeering is van die noodzakelijkheid overtuigd en in die richting werkzaam.

**BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.****OVERHEIDSBEMOEIENIS MET HET INTERNATIONALE KARTELWEZEN.**

Dr. P. Berkenkopf te Hamburg schrijft ons:

Een geheel aparte plaats bij de internationale kartelvorming nemen de Ver. Staten in als gevolg van hun anti-monopolistische wetgeving, waardoor toetreding tot dergelijke internationale overeenkomsten, die op de binnenlandsche markten van de leden betrekking hebben, aan de industriële producenten onmogelijk wordt gemaakt. Op zichzelf geniet de industrie van de Ver. Staten door de hooge, ten deele prohibatieve, invoerrechten een sterke bescherming. De Amerikanen hebben om die reden geen belang bij internationale kartels, zoolang zij hun productie geheel, of op geringe hoeveelheden na, op de binnenlandsche markt kunnen plaatsen.

In dit opzicht is de activiteit van de Amerikaanse producenten, b.v. bij de oprichting van de Copper Exporters Inc. karakteristiek, evenals hun optreden bij alle steeds weder beproefde overeenkomsten omtrent de reguleering van de wereldpetroleummarkt. In beide gevallen zijn de Amerikaanse producenten in sterke mate bij de voorziening van de wereldmarkten betrokken. Voorzoverre Amerikaanse producenten voor hun export tot dergelijke overeenkomsten zijn toegetreden, waarvan, zooals bij het internationale railskartel of de buizenconventie, het zwaartepunt in Europa ligt, moesten zij door de wetgeving van hun land, deze deelneming in lossere vormen kleeden dan de Europeesche producenten.

Men krijgt echter den indruk, dat de Amerikaanse monopolistische wetgeving vaak slechts op den voorgrond wordt geplaatst, om voor het innemen van een (over het algemeen gemakkelijke en voordeelige) afzonderlijke positie bij internationale kartels een motiveering te kunnen geven, te meer waar ook toetreding van die producenten, die, zooals b.v. de Canadeezen, onder de controle van het Amerikaanse kapitaal staan, maar niet door anti-monopolistische wetten gebonden zijn, vaak in denzelfden lossen vorm geschiedde.

Voor eenige internationale kartels zijn tijdens deze crisis vaak moeilijkheden ontstaan, doordat de Noord-Amerikaansche concurrenten, die onder normale omstandigheden op de binnenlandsche markt feitelijk geen belang hebben bij export en derhalve ook niet bij internationale exportkartels, thans met een groot gedeelte van hun productie op de wereldmarkt kwamen. Hierdoor bemoeilijkten zij de positie van de internationale kartels, inzonderheid op de Zuid-Amerikaansche en Oost-Aziatische markten (dit geldt b.v. voor walsdraad, voor stikstof en soms ook voor zink en bepaalde chemische producten, zooals kleurstoffen).

Voor de toekomst van het internationale kartelwezen schijnen hier groote moeilijkheden te bestaan, die wellicht eerst na hardnekkigen strijd over de afzetgebieden door middel van overeenkomsten zullen kunnen worden opgelost. In ieder geval mag niet over het hoofd worden gezien, dat de verschuivingen in



het uitvoeraandeel van een aantal Noord-Amerikaansche industrieën onder den druk der crisis den toestand van de internationale kartels in de laatste jaren min of meer hebben verzwaaard. Aangenomen mag worden, dat de Ver. Staten in de eerstkomende jaren gedwongen zullen zijn op grootere schaal dan tot dusverre voor een aantal producten naar buitenlandsche markten te zoeken. Dit zal wel leiden tot een meer positieve houding tegenover internationale kartelovereenkomsten en daarmee ook tot de noodzaak van verlichting van de anti-monopolistische wetgeving.

#### *Staatsingrijpen en internationale kartels.*

Gedurende de laatste jaren hebben in verschillende gevallen ook de staatsmachten zich direct of indirect met de internationale kartelpolitiek bemoeid. Het is b.v. karakteristiek, dat de Engelsche regeering in 1930 toestemming verleende, dat onder den druk van de crisis op de tinmarkt de regeeringen van Malakka, tezamen met die van Bolivia, Nigeria en Ned.-Indië (waarbij later Siam kwam) een overeenkomst sloten over de gedwongen inkrimping van de tinertsproductie en over den uitvoer van deze landen en dat deze regeeringen een eigen contrôlecommissie instelden voor het houden van toezicht op de naleving van deze maatregelen.

Daartegenover betekende de herleving van de internationale suikerovereenkomst (Chadbourne-plan) slechts een hervatting van vroegere staatsmaatregelen door middel van hulpverlening aan de internationale suikerindustrie, waarbij zich (afgezien van ten deele gedwongen contingententeering) nauwelijks belangrijke nieuwe gezichtspunten voordeden.

Inzonderheid bij internationale Europeesche kartels, die voor bepaalde producten de geheele continentale markt of gedeelten daarvan trachtten te regelen, was in de laatste jaren het verschijnsel op te merken van het nauwe verband, waarin de particuliere onderhandelingen van de betrokken industrieën met regelingen voor een handelsverdrag of dergelijke staatsregelingen werden gebracht. Dit geldt vooral voor de overeenkomsten, waarbij Duitsland en Frankrijk de voornaamste partijen zijn (zooals b.v. de overeenkomsten van de groote ijzerindustrieën, in den laatsten tijd ook het porceleinkartel tusschen Fransche, Duitse en Tsjechische producenten).

Het is bekend, dat Frankrijk juist in de jaren na den oorlog zijn internationale economische politiek ten dienste van zijn politieke ambities in Europa heeft gesteld. Het Fransche ideaal van bevordering van de oprichting van Europeesche industriële kartels onder de economische en politieke hegemonie van Frankrijk over Europa is op alle internationale economische conferenties van de laatste jaren steeds weder duidelijk op den voorgrond getreden. De economische onmogelijkheid hiervan, alsmede haar groot politiek gevaar werd door het in de eerste plaats getroffen Duitsland, doch ook door Italië en andere continentale landen doorzien. Juist deze van Fransche zijde hardnekkig verlangde samenkoppeling van economische en politieke macht in Europa door middel van bepaalde economische organisatievormen heeft de gedachte van het internationale kartelwezen, welke uit een zuiver economisch oogpunt in vele bedrijfstakken tot vermindering van een te groote productie-capaciteit en in het belang van een meer rationeële ontwikkeling van de productie- en marktvoorwaarden alleszins toepassing verdient, in den laatsten tijd in sterke mate in discredit gebracht bij de belanghebbenden.

Frankrijk blijft evenwel met buitengewone volharding op zijn standpunt staan, alhoewel daaraan een economisch opbouwende gedachte ontbreekt. Zoolang dit land een tot versterking van zijn economische en politieke macht dienend continentaal kartelsysteem niet kan opbouwen, zoolang ook de opbouw van een onder vrij ruilverkeer levend Europa onder haar hegemonie niet is te verwezenlijken, tracht de Fransche regeering tezamen met de Fransche indus-

trie althans op de binnenlandsche markt door middel van het invoer-contingenteeringssysteem allereerst een bescherming van de binnenlandsche markt voor de concurrentie van het buitenland te verkrijgen. De Fransche regeering bereikt dit doel, doordat zij de bij de betreffende overeenkomsten betrokken producten verplicht, tot het vasthouden aan minimumprijzen, die hooger zijn dan de prijzen van de Fransche industrie; zij garandeert daarvoor voor deze contingenten als tegenprestatie het Fransche minimumtarief, terwijl de andere importeurs (zooals voor porcelein in de eerste plaats Japan) door veel hogere invoerrechten practisch uitgeschakeld zijn.

De samenstelling van een zoodanig gecombineerd systeem van invoercontingenteering, vaststelling van minimumprijzen voor de binnenlandsche markt en differentieele tariefpolitiek zou in elk geval na verloop van tijd eens de basis voor Europeesche overeenkomsten op ruimeren grondslag kunnen vormen, waarin Frankrijk ook zijn vazalstaten in Oosten Zuid-Europa op de eene of andere wijze zou trachten te betrekken, om op deze wijze in den geest van zijn bekende doeleinden toch nog een gedeelte van de plannen te verwezenlijken, die het tot dusverre met zijn internationale kapitaalpolitiek slechts onvolledig heeft kunnen bereiken.

#### *Betrekkelijk grootè weerstand van de meeste groote kartels tegen de crisis.*

Indien men van dit misbruik van de gedachte van het internationale kartelwezen voor politieke doeleinden afziet, dan kan men constateeren, dat de meeste groote internationale kartels zich, ondanks grootere spanningen, waarmede de crisis noodzakelijk voor haar gepaard ging, vrij goed hebben kunnen handhaven; zij hebben hun functies tijdens de crisis voldoende kunnen uitoefenen. Grotere internationale kartels behoeften op eenige uitzonderingen na (het niet functioneeren van het Internationale Ruwstaalkartel, dat echter zonder een gesloten systeem van verkoopkartels van begin af aan als een doodgeboren kind moest worden beschouwd; moeilijkheden in het Cellulosekartel, gedeeltelijk ook in het Buizenkartel als gevolg van het prijsgeven van den gouden standaard door Engeland, te verwachten ontbinding van het Kwikzilverkartel) eigenlijk slechts in zooverre te worden ontbonden of buiten werking gesteld als het aandeel van de niet-Europeesche leden (in de eerste plaats de Ver. Staten, Canada en verschillende andere deelen van het Britsche wereldrijk) overwegend of van zeer groote beteekenis was. De gevolgtrekking kan hieruit worden gemaakt, dat op dit gebied in de toekomst de grootste gevaren, doch eveneens de belangrijkste moeilijkheden voor het internationale kartelwezen liggen. In deze, ten deele eerst in de laatste jaren meer ontwikkelde gebieden, die de overeenkomstige Europeesche productie vaak reeds in feite hebben ingehaald, moeten de zakelijke en niet minder de psychologische voorwaarden voor internationale overeenstemming op een breede, hechte basis nog worden vervuld, — een taak, die eerst na vele jaren van noesten, onvermoeiden arbeid ten einde kan worden gebracht. Zij zal zeer veel geduld en tactisch optreden juist van de zijde van de oude Europeesche industriële landen vereischen, die over het algemeen bij een internationale regeling van de markten voor industriële grondstoffen, halfabrikaten en fabriкатen, zeer veel belang hebben.

### **AANTEKENINGEN.**

#### **Nieuwe steunmaatregelen voor de Duitse banken.**

De saneering van de Duitse grootbanken, die in het begin van dit jaar heeft plaatsgevonden, is niet van definitieven aard geweest. De banken waren dermate vastgelopen, dat het bedrijfsleven zelfs voor volkomen gezonde zaken geen credieten konden verkrijgen. Intusschen zijn vele plannen gemaakt ten einde tot een volkomen herstel van het bankwezen te

geraken. Naast de gedachte van een regionale splitsing van eenige grootbanken (decentralisatie), stond het plan van een industriebank in het middelpunt van de belangstelling. Dit plan heeft thans vasteren vorm gekregen door oprichting van de „Industriefinanzierungs-A.G.” (Ifi) en de „Amortisationskasse”. De eerstgenoemde instelling zal alleen *aandeelen*, de laatstgenoemde instelling uitsluitend *vorderingen* van de banken overnemen.

De Ifi zal worden opgericht met een kapitaal van R.M. 30 miljoen, waarvan voor 10 miljoen preferente aandelen door de Golddiskontbank, de Bank für Industrieobligationen en de Akzeptbank zal worden ingeschreven. De overige 20 miljoen worden door de banken verstrekt en wel op de volgende wijze. De banken zullen voor haar deelname een tienvoudig bedrag aan industriële aandelen aan de Ifi mogen overdragen, echter alleen na goedkeuring door het bestuur. Belangrijk is, dat de Ifi ook aandelen van nog te saneeren ondernemingen mag aannemen en wel tegen een hooger prijs als de beurskoersen bedragen. De Ifi heeft echter het recht om binnen twee jaren de overgenomen aandelen aan de banken terug te geven, indien de betreffende ondernemingen niet voldoende gereorganiseerd zijn. Overigens kan de Ifi de aandelen eerst na 5 jaren teruggeven, terwijl de banken na dien tijd haar schulden in termijnen mogen aflossen. Inmiddels kunnen de banken trachten haar aandelen op de beurs te verkopen.

Het schijnt, dat de Ifi een soort bank van leening voor aandelen zal worden, in elk geval met dit verschil, dat het te leenen bedrag hooger kan zijn dan de waarde van het object. De leeningen zullen aan de banken in den vorm van contant geld of van solawissels verstrekt worden. Deze laatste kunnen eventueel op de geldmarkt of bij de Rijksbank in klinkende munt worden omgezet. Het doel van de Ifi is dus om de liquiditeitspositie van de banken te verbeteren. In plaats van aandelen, die natuurlijk voor het grootste deel onmogelijk te realiseren zijn, krijgen de banken geldmiddelen, waarmede zij of haar schulden bij de Rijksbank kunnen aflossen of haar nieuwe credieten kunnen verleen.

Zooals gezegd, zal de Amortisationskasse uitsluitend vorderingen overnemen. Te dien einde zal zij een garantiefonds stichten, waaraan waarschijnlijk vooral de industrie zal deelnemen. De banken betalen voor ieder engagement een verzekeringspremie van ongeveer 1 pCt., die in het fonds wordt gestort. Zij verplichten zich verder tot dekking van de vorderingen, indien de debiteuren niet betalen. Een dergelijke schuld zal echter in gedeelten kunnen worden afgelost, bijv. in een periode van 15 tot 20 jaren. De Amortisationskasse zal een langzame amortisatie van de vorderingen vergemakkelijken. Zij zal de banken in staat stellen gunstiger balansen op te stellen; de banken krijgen voor hun over te dragen vorderingen echter geen contanten of wissels.

Het is zonder meer duidelijk, dat het plan, voor een groot deel staat of valt met de verdere ontwikkeling van het Deutsche bedrijfsleven. Indien de industrie na verschillende reorganisaties tot nieuwen bloei mocht komen, dan zal op den duur de aflossing van de vorderingen en den verkoop van aandelen mogelijk worden. De vraag rijst echter of in de politiek van de regeering-Von Papen, zooals die in de reorganisatie van het bankwezen tot uiting komt, niet een zekere tegenstrijdigheid valt op te merken. Aan den eenen kant streeft Duitsland hoe langer hoe meer naar een autarchie, aan den anderen kant tracht de regeering de industrie door middel van de banken nieuw leven in te blazen, welke in hooge mate van een verbetering van den export afhankelijk is. Gaat Duitsland voort op den weg naar volledige autarchie, dan zal dit zonder twijfel het herstel van een belangrijk deel van het industriële bedrijfsleven bemmeren en daarmede tevens de uiteindelijke sanering van het Deutsche bankwezen bemoeilijken.

## MAANDCIJFERS.

## OVERZICHT DER RIJKSMIDDELEN.

	Aug. 1932	Sedert 1 Januari 1932	Overeen- komstige periode 1931
<i>Directe belastingen.</i>			
Grondbelasting .....	318.890	4.324.152	7.991.862
Personeele belasting <sup>1)</sup> .....	—	202.194	6.486.575
Inkomstenbelasting ..	3.147.851	53.049.966	58.444.081
Vermogensbelasting ..	522.923	8.827.507	9.792.833
Dividend- en tantième- belasting .....	*5.497.060	12.049.717	14.313.671
<i>Invoerrechten</i> .....	6.069.753	50.367.894	41.214.308
<i>Statistiekrecht</i> .....	172.267	1.386.064	2.138.068
<i>Accijnzen</i>			
Zout .....	202.586	1.417.003	1.413.768
Geslacht .....	557.612	4.334.528	5.878.416
Wijn .....	28.709	1.310.250	1.278.434
Gedistilleerd .....	2.314.289	21.224.371	24.499.119
Bier .....	1.172.796	7.449.579	8.857.441
Suiker .....	4.676.632	34.275.257	33.392.589
Tabak .....	2.114.701	18.571.332	20.059.771
Belasting op gouden en zilveren werken .....	38.335	441.003	555.035
<i>Indirecte belastingen.</i>			
Zegelrechten .....	*1.437.903	*10.849.124	*16.612.140
Registratierechten ..	588.411	7.043.610	10.134.150
Successierechten .....	2.491.620	23.562.161	30.106.656
<i>Domeinen, wegen en vaarten</i> .....			
Staatsloterij .....	212.360	2.635.047	2.968.636
Loodsgelden .....	24.340	435.788	437.498
	249.086	2.117.950	2.816.829
Totaal-Generaal ..	31.838.124	265.934.497	299.391.880

<sup>1)</sup> Met ing. v. h. belastingjaar 1931 wordt de pers. bel. geheven ten bate v. d. gem., zoodat de in dezen staat vermelde bedragen uitsl. vroegere belastingjaren betreffen. <sup>2)</sup> Hieronder begrepen f 394.170 wegens gezell. van nota's van mak. en comm. in effecten, enz. (Beursbel.). <sup>3)</sup> Id. f 1.961.005. <sup>4)</sup> f 2.877.019.

\* Deze abnormaal hooge opbrengst is een gevolg v/d. invoering der wet betr. het opleggen van voorloopige aanslagen in de dividend- en tantiëmebelasting.

## HEFFINGEN VOOR HET LEENINGFONDS 1914.

Verdedigingsbelasting ..	576.512	9.209.495	11.812.227
<i>Opcenten:</i>			
Grondbelasting .....	254.865	3.447.113	3.777.809
Personeele belasting ..	—	32.992	1.092.171
Inkomstenbelasting ..	623.010	10.462.561	11.624.882
Vermogensbelasting ..	285.702	4.859.614	5.512.350
Dividend- en tantiëme- belasting .....	1.814.030	3.976.407	4.723.511
Invoerr. Zuidvruchten	84.352	508.725	—
Accijnzen op Wijn .....	27.699	743.139	255.687
„ „ Gedistilleerd	231.429	2.122.437	2.449.912
„ „ Suiker .....	456.736	1.337.381	—
Tabaksacc. op sigaretten	471.211	3.380.853	456.803
Zegelrecht van buitl. eff.	107.438	404.026	744.336
Totaal .....	4.932.984	40.484.743	42.449.688

## HEFFINGEN VOOR HET WEGENFONDS.

Wegenbelasting .....	861.083	10.068.506	9.545.350
Rijwielbelasting .....	2.710.958	6.819.692	6.743.755
Totaal .....	3.572.041	16.888.198	16.289.105
INKOMSTEN TEN BATE VAN HET „GEMEENTEFONDS”			
Gemeentefondsbelasting	3.166.672	52.164.825	2.484.677
Opcenten Vermogensbel.	250.794	4.106.163	202.375
Totaal .....	3.417.466	56.270.988	2.687.052

SPLITSING VAN DE OPER. DER GROND-, INKOM-  
STEN- EN VERMOGENSBEL. SEDERT 1 JAN. 1931.

Dienstjaren	Grond- belasting	Inkomsten- belasting	Vermogens- belasting
1929/30 .....	—	141.646	23.305
1930/31 .....	17.624	1.267.788	207.085
1931/32 .....	609.302	48.629.475	8.131.278
1932/33 .....	3.697.226	3.011.057	465.839
Totaal .....	4.324.152	53.049.966	8.827.507



**NEDERLANDSCHE BANK.**

Verkorte Balans op 19 September 1932.

		Activa.		
Binnel. Wis- / Hfdbk. f	34.249.368,78			
sels, Prom., / Bijbnk. „	496.678,65			
enz. in disc. / Ag.sch. „	6.468.462,08	f	41.214.509,51	
Papier o. h. Buitenl. in disconto	.....	„	—	
Idem eigen portef. f	71.335.835,—			
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel. „	—	„	71.335.835,—	
Beleeningen { Hfdbk. f	24.445.607,69			
incl. vrsch. / Bijbnk. „	5.262.198,27			
in rek.-crt. / Ag.sch. „	49.151.416,11			
op onderp. f	78.859.222,07			
Op Effecten	..... f 77.621.104,23			
Op Goederen en Spec. „	1.238.117,84	„	78.859.222,07	
Voorschotten a. h. Rijk	.....	„	—	
Munten Muntmateriaal				
Munt, Goud	..... f 100.688.170,—			
Muntmat., Goud ..	934.013.702,51			
	f 1.034.701.872,51			
Munt, Zilver, enz. „	17.958.583,47			
Muntmat., Zilver.. „	—	„	1.052.660.455,98 <sup>1)</sup>	
Belegging 1/5 kapitaal, reserves en pensioenfond	.....	„	20.133.833,09	
Gebouwen en Meub. der Bank	.....	„	5.000.000,—	
Diverse rekeningen	.....	„	14.445.188,84	
Staat d. Nederl. (Wet v. 27/5/32, S. No. 221)	.....	„	19.331.195,17	
		f	1.302.980.239,66	
		Passiva.		
Kapitaal	.....	f	20.000.000,—	
Reservfond	.....	„	3.000.000,—	
Bijzondere reserve	.....	„	5.000.000,—	
Pensioenfond	.....	„	8.193.260,64	
Bankbiljetten in omloop	.....	„	978.476.820,—	
Bankassigatiën in omloop	.....	„	80.643,37	
Rek.-Cour. f Het Rijk	6.544.702,97			
saldos: { Anderen „	279.428.979,32	„	285.973.682,29	
Diverse rekeningen	.....	„	2.255.824,36	
		f	1.302.980.239,66	
Beschikbaar metaalsaldo	.....	f	546.329.180,49	
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is. „	1.365.822.950,—			
<sup>1)</sup> Waarvan in het buitenland f 5.520.302,58.				

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikk. Metaal-saldo <sup>1)</sup>	Dek-kings-perc.
	Munt	Muntmat.				
19 Sept. '32	100688	934.014	978.477	286.054	546.329	83
12 „ '32	100690	933.990	984.786	281.704	545.379	83
5 „ '32	100690	932.681	1002.766	263.311	544.318	83
29 Aug. '32	100691	931.253	996.127	277.603	540.752	82
22 „ '32	100691	929.859	982.732	287.384	541.462	82
15 „ '32	100692	922.983	988.044	278.072	535.209	82
21 Sept. '31	88.692	614.439	988.755	208.156	257.042	62
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Diverse rekeningen <sup>2)</sup>
19 Sept. 1932	41.215	—	78.859	71.336	14.445
12 „ 1932	41.418	—	80.030	71.336	15.178
5 „ 1932	40.588	—	81.681	71.336	15.048
29 Aug. 1932	41.081	—	83.376	71.336	14.660
22 „ 1932	43.118	—	84.315	71.336	14.996
15 „ 1932	45.116	—	86.380	71.336	14.743
21 Sept. 1931	64.842	—	112.053	231.206	67.783
25 Juli 1914	67.947	—	61.686	20.188	509

<sup>1)</sup> Sedert den bankstaat van 4 Jan. 1929 op de basis van 2/3 metaaldekking. <sup>2)</sup> Sluitpost activa.**SURINAAMSCHE BANK.**

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Discont.	Div. rekeningen <sup>1)</sup>
27 Aug. 1932..	892	1.197	463	857	2.321
20 „ 1932..	893	1.092	470	851	2.316
13 „ 1932..	893	1.154	601	860	2.325
6 „ 1932..	891	1.302	524	864	2.344
29 Aug. 1931..	881	1.492	465	844	545
5 Juli 1914..	645	1.100	560	735	396

<sup>1)</sup> Sluitp. der activa.**JAVASCHE BANK.**

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikk. metaal-saldo
17 Spt. 1932	148.600		218.930	31.300	48.508
10 „ 1932	149.410		222.260	31.770	47.798
3 „ 1932	149.180		218.090	33.240	48.648
13 Aug. 1932	103.625	45.257	222.087	33.963	46.461
6 „ 1932	103.619	45.744	223.228	33.810	46.549
30 Juli 1932	104.857	45.650	218.754	37.140	48.149
23 „ 1932	104.857	45.274	218.086	35.722	48.608
19 Spt. 1931	110.311	40.694	238.899	35.122	41.397
20 Spt. 1930	138.811	29.985	260.340	39.505	48.859
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842

Data	Disconto's	Wissels. buiten N.-Ind. betaalb.	Beleeningen	Diverse rekeningen <sup>1)</sup>	Dek-kings-percentage
17 Spt. 1932		84.920		***	59
10 „ 1932		88.660		***	59
3 „ 1932		85.900		***	59
13 Aug. 1932	9.527	18.147	39.965	28.849	58
6 „ 1932	9.620	19.052	41.058	26.251	58
30 Juli 1932	9.553	19.617	40.824	24.221	59
23 „ 1932	9.842	20.468	40.381	23.161	59
19 Spt. 1931	9.482	25.762	42.526	30.868	55
20 Spt. 1930	9.484	28.898	46.575	43.213	56
25 Juli 1914	7.259	6.395	75.541	2.228	44

<sup>1)</sup> Sluitpost activa.**BANK VAN ENGELAND.**

Voornaamste posten in duizenden ponden sterling.

Data	Metaal	Bankbilj. in circulatie	Bankbilj. in Departm.	Other Securities	
				Disc. and Advances	Securities
14 Sept. 1932	140.222	362.285	52.007	12.052	18.301
7 „ 1932	139.968	365.122	48.909	12.274	18.611
31 Aug. 1932	139.806	365.287	48.619	12.159	19.083
24 „ 1932	139.596	363.882	49.847	13.266	19.510
17 „ 1932	139.602	365.967	47.771	14.685	18.709
10 „ 1932	139.419	370.819	42.744	15.236	19.338
16 Sept. 1931	136.880	351.618	58.956	8.321	25.788
22 Juli 1914	40.164	29.317			33.633

Data	Gov. Sec.	Public Depos.	Other Deposits		Reserve	Dek-kings-perc. <sup>1)</sup>
			Bankers	Other Accounts		
14 Sept. '32	70.863	12.933	89.827	33.157	53.037	38 <sup>20</sup> / <sub>32</sub>
7 „ '32	69.933	7.618	91.507	33.297	49.835	37 <sup>10</sup> / <sub>32</sub>
31 Aug. '32	73.149	20.727	79.549	35.467	49.519	36 <sup>15</sup> / <sub>32</sub>
24 „ '32	71.279	22.203	79.946	34.429	50.714	37 <sup>3</sup> / <sub>32</sub>
17 „ '32	70.164	9.806	89.754	34.464	48.645	36 <sup>7</sup> / <sub>32</sub>
10 „ '32	70.554	10.668	85.323	34.579	43.600	33 <sup>6</sup> / <sub>16</sub>
16 Sept. '31	49.391	16.574	58.437	50.459	60.263	48
22 Juli '14	11.005	14.736	42.185		29.297	52

<sup>1)</sup> Verhouding tusschen Reserve en Deposits.**BANK VAN FRANKRIJK.**

Voornaamste posten in miljoenen francs.

Data	Goud	Zilver	Te goed in het buitenl.	Wis-sels	Waarv. op het buitenl.	Beleeningen	Renteloos voorschot v.d. Staat
9 Sept. '32	82.400	1.239	2.980	6.028	2.081	2.805	3.200
2 „ '32	82.231	1.236	3.324	4.816	2.083	2.844	3.200
26 Aug. '32	82.239	1.231	3.308	5.549	2.082	2.761	3.200
19 „ '32	82.202	1.232	3.315	5.092	2.082	2.776	3.200
11 Sept. '31	58.578	898	15.803	17.477	12.981	2.791	3.200
23 Juli '14	4.104	640	—	1.541	8	769	—

Data	Bons v. d. zelfst. amort. k.	Diversen <sup>1)</sup>	Circulatie	Rekg. Courant		
				Staat	Zelfst. amort. k.	Particulieren
9 Sept. '32	6.621	2.210	80.681	935	3.039	23.119
2 „ '32	6.621	2.313	81.383	759	3.120	21.492
26 Aug. '32	6.621	2.123	79.912	814	3.167	23.426
19 „ '32	6.621	2.253	80.127	1.192	3.131	22:555
11 Sept. '31	5.065	2.132	78.198	834	6.919	19.608
23 Juli '14	—	—	5.912	401	—	943

<sup>1)</sup> Sluitpost activa.

## GOEDERENHANDEL.

### GRANEN. 20 September 1932.

Na de verlaging, welke de termijnmarkten voor tarwe door het bekend worden van de officiële oogstraming in Canada hadden ondergaan, zijn de prijzen in Noord-Amerika verder afgebrokkeld niettegenstaande op het lagere niveau telkens goede vraag bestond in Europa en belangrijke hoeveelheden daarheen werden verkocht. Vooral Manitoba tarwe werd verkocht en een groot aantal booten werd bevracht, om in de eerstvolgende maanden in Montreal te laden. Engeland gaat voor als koper en is de grootste afnemer. De Engelsche tarwe-oogst heeft van regen geleden en de aanvoeren van inlandsche tarwe van goede kwaliteit zijn beperkt. Vandaar dat er ook geregeld vraag bestaat naar Deutsche tarwe, welke er tot in de laatste week nog iets stijgende prijzen in flinke hoeveelheden werd verkocht. Dat bij de groote vraag naar tarwe de prijzen te Winnipeg toch zijn gedaald, is een gevolg van de groote aanvoeren uit het binnenland in Canada. Nadat het binnenhalen van den oogst er door slechte weersomstandigheden is vertraagd, is daarin een verandering ten gunste gekomen en vindt het dorschen weer flinken voortgang. Groote verschepingen in de vorige week uit Rusland hebben tot de prijsverlaging meegewerkt. Vermoedelijk dienden de Russische verschepingen ter vervulling van oude contracten, want de Russen zijn tot de maakbare prijzen amper met nieuwe partijen aan de markt. Ook van de flauwe stemming op de fondsen- en de katoenmarkt ondervonden de graanmarkten in Noord-Amerika den invloed. In de Ver. Staten zijn de binnenlandsche aanvoeren beperkt en zijn de boeren onwillig voor de tegenwoordige prijzen af te geven. Tegen het einde der week trad eenige verbetering in, welke echter slechts tijdelijk was. Het slot te Winnipeg was 2 dollarcent per 60 lbs. lager, te Chicago  $1\frac{1}{4}$  dollarcent lager dan een week geleden. Op Australische tarwe, waarvan het aanbod beperkt blijft en vóór den nieuwen oogst ook niet meer overvloedig beloofd te worden, heeft de flauwere stemming voor Canadeesche tarwe weinig uitwerking gehad. Ook van Argentijnsche tarwe is het aanbod beperkt. Aan de termijnmarkt te Buenos Aires was het slot 17 centavos per 100 KG. lager, te Rosario 15 centavos lager dan een week geleden. Over de Europeesche oogsten is er weinig nieuws, nadat in de vorige week oogstramingen van verscheiden landen zijn bekend gemaakt. Daaraan kan nog die van Bulgarije worden toegevoegd, waar de tarwe-opbrengst geschat wordt op 6.300.000 quarters tegen 7.660.000 quarters in het vorige jaar. In Zweden wordt de opbrengst geschat op 3.234.000 quarters tegen 2.139.000 quarters in het vorige jaar. Men meent, dat de opbrengst groot genoeg zal zijn voor de behoefte en dat alleen zal moeten worden ingevoerd om te mengen. In Frankrijk bestaat een groot verschil tusschen de officiële en niet-officiële schattingen. Die door de regeering bedraagt 41.483.000 quarters, terwijl van particuliere zijde een opbrengst van 48.386.000 quarters werd geraamd. Nu zijn er ook particuliere schatters, die op een hoeveelheid komen van 44 miljoen quarters. Het internationaal landbouwinstituut schat de opbrengst in West- en Midden-Europa 5 miljoen ton grooter dan in 1931, die in Polen en Zuid-Oost Europa 4 miljoen ton kleiner. Uit Argentinië komen klachten over sprinkhanen, welke aan den nieuwen oogst schade zouden hebben veroorzaakt. Het schijnt, dat in sommige streken schade veroorzaakt is, doch dat deze geen verontrustende afmetingen heeft aangenomen.

In roggē bleven de zaken uiterst beperkt. De prijzen zijn in de afgelopen week nog iets verder gedaald, zowel voor de Europeesche als voor de Noord-Amerikaansche soorten, doch de koopers blijven uiterst terughoudend. Aan

de termijnmarkt te Chicago was het slot  $\frac{1}{4}$  dollarcent, te Winnipeg 1 dollarcent per 56 lbs. lager dan een week geleden.

Maïs was in de afgelopen week flauw en de vraag was over het algemeen teleurstellend. Geregeld brokkelden de prijzen af en het was niet altijd gemakkelijk koopers te vinden. Liever dan hunne aankomende partijen op te slaan, wilden houders van maïs toch de lagere prijzen accepteren. Toen de prijzen tegen het einde der week nog weder iets daalden, ontstond weder meer vraag en konden flinkere partijen worden verkocht, waardoor het aanbod van aangekomen maïs verminderde. Ook op aflading daalden de prijzen, echter bleef voor de latere verscheping een premie boven de spoedige bestaan. Veel animo bestaat er bij de koopers niet en de omzetten bleven beperkt. In Donau-maïs op spoedige aflading en stoomend wordt slechts weinig aangeboden. De prijzen regelen zich naar die van Plata-maïs en bewegen zich daar iets onder. Donaumaïs ter verlading in November en December wordt geregeld aangeboden en op sommige dagen kwamen daarin niet onbelangrijke zaken tot stand. Ook voor deze maïssoort ter verscheping in de laatste maanden van het jaar zijn de prijzen enkele guldens per last gedaald. De vooruitzichten van den maïsoogst in Roemenië blijven gunstig en schattingen van de opbrengst van 6 miljoen ton blijft men hooren. Er zijn echter ook schattingen van 5.430.000 ton, welke hitte en droogte als reden van de kleinere verwachte opbrengst noemen. De aanbiedingen van Mixed maïs zijn weder verdwenen of op het oogenblik te hoog om exportzaken mogelijk te maken. In Frankrijk is het invoerrecht op maïs van Fr. 24.— op Fr. 40.— per 100 KG. verhoogd, in Zwitserland met Fr. 3.— per 100 KG. verhoogd. Het slot te Buenos Aires was 5 centavos, te Rosario 10 centavos lager.

De verschepingen van gerst van den Donau waren minder groot dan in de vorige week. Die uit Rusland echter waren belangrijk grooter, zoodat de totale wereldverschepingen van gerst van grooteren omvang waren dan in de vorige week. De vraag naar gerst is niet groot en de prijzen zijn dan ook in den loop der week geregeld afgebrokkeld. Zowel Donau als Russische gerst zijn eenige guldens per last lager te koop dan een week geleden. Voor Russische wordt wegens de goede kwaliteit en het hooge natuurgewicht een premie boven Donaugerst betaald. Afladers aan den Donau zijn tot de gedaalde prijzen niet dringend aan de markt. Amerikaanse gerst wordt te hoog in prijs gehouden, om daarin zaken mogelijk te maken.

In haver zijn beperkte zaken tot stand gekomen, zowel in Canadeesche als in Tsjechische. De laatste is in den loop der week in prijs gestegen, heeft daarna echter weder een gedeelte der prijsverbetering verloren. Te Winnipeg was het slot voor haver onveranderd. Het slot te Buenos Aires was 10 centavos lager.

### SUIKER.

De loome stemming der voorafgaande weken bleef ook gedurende de afgelopen week op de verschillende suikermarkten de overhand behouden.

In Amerika toonden Raffinadeurs zich uiterst terughoudend. De prijzen, welke voor ruwe suiker betaald werden, liepen van ca. 1.15 d.c. terug op 1.10 d.c., om echter weer tot ca. 1.14 d.c. voor prompte suikers basis Cuba aan te trekken. Ook op de New-Yorksche termijnmarkt was de stemming zenuwachtig. Na eenige fluctuaties belandden de noteringen aan het slot op de volgende cijfers: Sept. 1.04, Oct. 1.04, Dec. 1.09, Jan. 1.09 en Mrt. 1.07, terwijl de laatste notering voor Spot. Centr. 3.08 bedroeg.

AANVOEREN in tons van 100 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	11/17 Sept. 1932	Sedert 1 Jan. 1932	Overeenk. tijdvak 1931	11/17 Sept. 1932	Sedert 1 Jan. 1932	Overeenk. tijdvak 1931	1932	1931
Tarwe .....	42.457	991.847	1.034.179	—	7.800	15.439	999.647	1.049.618
Rogge .....	6.346	373.300	226.680	—	1.743	909	375.043	227.589
Boekweit .....	830	17.799	20.519	—	—	145	17.799	20.664
Maïs .....	7.538	992.816	906.370	5.179	248.772	194.408	1.241.588	1.100.778
Gerst .....	13.499	284.142	438.684	1.515	10.050	25.653	291.192	464.337
Haver .....	4.489	137.198	195.609	—	3.241	2.826	140.439	198.435
Lijnzaad .....	2.361	205.295	151.093	5.130	290.348	364.586	495.643	515.679
Lijnkoek .....	1.275	73.736	87.429	—	50	204	73.786	87.633
Tarwemeel .....	535	16.714	67.584	125	9.829	19.535	26.543	87.119
Andere meelsoorten .....	2.100	29.106	28.486	53	9.168	9.201	38.274	37.687



stremming in het verkeer, is natuurlijk niet in te halen. In de wereldbehoefte wordt thans, voor zoover het Santos koffie betreft, voor een deel voorzien door het gebruik van andere soorten en al zal te zijner tijd na heropening van de scheepvaartverbinding ook overal veel Santos koffie te plaatsen zijn omdat de voorraden klein of uitgeput zullen zijn, toch zullen in elk geval de totale verschepingen dezer soort voor het oogstjaar 1932/33 belangrijk achter moeten blijven bij die van het vorig jaar.

Volgens bericht van den Braziliaanschen Koffie-Raad zijn in de afgelopen week vernietigd 4000 balen te Rio en 18.000 balen te Victoria. Sedert 1 Juli zijn thans, voor zoover bekend, vernietigd 59.000 balen te Santos, 151.000 balen te Rio, 147.000 balen te Victoria, 270.000 balen in Sao Paulo en 13.000 balen op andere plaatsen, tezamen 640.000 balen.

De offertes van Rio zijn niet onbelangrijk hooger en komen thans, omgerekend in Hollandsch geld, voor type New-York 7 met beschrijving, op prompte verscheping uit op 23 1/2 à 24 ct. per 1/2 K.G. kost en vracht.

Nederlandsch-Indië is voor Robusta nog altijd vast gestemd. De ongewasschen Sumatra-soorten zijn onveranderd à 1/2 ct. hooger en gewasschen Robusta is zelfs 3/4 ct. hooger. De noteeringen in de eerste hand zijn thans:

Palembang Robusta, October-verscheping, 18 1/4 ct.; Benkoelen Robusta, October-verscheping, 19 1/4 ct.; Mandheling Robusta, October-verscheping, 21 1/2 ct.; W.I.B. f.a.q. Robusta, October-verscheping, 24 1/4 ct., alles per 1/2 K.G., cif, uitgeleverd gewicht, netto contant.

De termijnmarkt te Rotterdam is 3/4 à 1/2 ct. per 1/2 K.G. hooger. September noteert thans 25%, December 24%, Maart 22, Mei 21% en September 21% ct. per 1/2 K.G.

De officieele loco-noteering van Superior Santos werd te Rotterdam verhoogd van 34 op 36 ct., doch die van Robusta bleef onveranderd 25 ct., alles per 1/2 K.G.

De slot-noteeringen te New-York van het aldaar geldende gemengd contract (basis Rio No. 7) waren:

Table with 4 columns: Date, Sept., Dec., Mrt., Mei. Rows include 19 September, 12 September, 2 September, 29 Augustus, and Rotterdam, 20 September 1932.

THEE.

In tegenstelling met de stemming van de Londensch theemarkt, die in de afgelopen week weder aan den zwakken kant was, had de Amsterdamsche veiling van 15 dezer, waarin aangeboden werden 8244/1, 2406/2 kn. Java-thee en 5087/1 en 142/2 kn. Sumatra-thee, een vlot verloop.

De meeste aandacht trokken de partijen bladthee, die vlot onder den hamer doorgingen, terwijl de gemaakte prijzen van 1-3 cts. hooger waren, dan die in vorige veiling. Oranje Pecco's en Pecco's waren het meest gevraagd en de beste prijzen werden hierbij bedongen door de gewone- en middensoorten. Partijen met veel geelpunt verliepen onregelmatig, soms iets hooger dan in vorige veiling, doch ook vaak niet onbelangrijk daaronder.

Gruissorteeringen lagen daarentegen vrij zwak in de markt en zelfs de betere sorteeringen als de Gebr. Oranje Pecco's brachten vaak minder op dan de gewone bladkwaliteiten van hetzelfde merk.

Ok stofthee en Fannings waren lager. De bedongen prijzen voor gruiethee waren van 1 tot 4 cts. lager en voor stofthee en Fannings van 2 tot 3 cts. lager.

Er bleven aanvankelijk ca. 3000 kn. onverkocht, doch er vonden nog vele afdoeningen hiervan plaats onmiddellijk na de veiling.

Amsterdam, 19 September 1932.

VAN GROOTHANDELSPRIJZEN<sup>1)</sup>

Large table with columns for METALEN (ZILVER, IJZER, KOPER, TIN, LOOD), TEXTIELGOEDEREN (KATOEN, WOL), and DIVERSEN (KOE-HUIDEN, KALK-SALPETER). Rows show prices in pence and cents for various grades and quantities.

Western: vanaf Jan. 1928 tot 16 Dec. 1929 American No. 2, van 16 Dec. 1929 tot 26 Mei 1930 74/5 K.G. Hongaarsche, vanaf 26 Mei 1930 tot 23 Mei 1932 74 K.G. 19 Sept. 1932 No. 3 Canada. 5) Noteering Schotland 59/6. 6) 58/- 7) 3 Sept. 8) 2 Sept. 9) 9 Sept. 10) 16 Sept. 11) 1 Sept. 12) 8 Sept. 13) 15 Sept. 14) 13 Sept.

## LJZER.

Op de Continentale exportmarkt voor ruwijzer kwam de laatste weken geen verandering. De prijs van Lux. 3 is min of meer nominaal, en ligt in de buurt van 35 sh. goud fob. Antwerpen. De Fransche markt is zwak; het prijsniveau varieert van 190—220 Frs. basis Longwy.

In Engeland is een langzame opleving van de vraag te bespeuren. Voorloopig verkopen de Cleveland producenten nog uit den voorraad, die gedurende den zomer gemaakt is. De vraag komt bijna uitsluitend uit het binnenland. De prijs van No. 3 voor het district en den export bedraagt nog steeds 58/6 fot. hoogoven; voor Schotland is hij 55/6 fot. Falkirk.

De vraag naar staal is de laatste weken belangrijk toenomen, vooral uit Oost-Azië en zelfs uit Engeland. De voorraden bij de verbruikers zijn vrijwel uitgeput. In veertien dagen tijds is de prijs van stafijzer van 43 tot 47½ gouden sh. fob. Antwerpen gestegen.

## STEENKOLEN.

In South Wales is het gelukt de reeds lang beoogde samenwerking tot stand te brengen. Een groot aantal mijnen, gezamenlijk 75 pCt. van de totale productie van stoomkolen van South Wales omvattend, hebben zich verenigd in een organisatie, de Associated Welsh Mines genaamd, teneinde door samenwerking onderlinge concurrentie uit te sluiten en te komen tot meer economische methoden van productie en verkoop.

De staking in België is geëindigd en het resultaat is nu een loonsverhoging van 1 pCt. voor de mijnwerkers. De definitieve verhoging is afhankelijk van de voordeelen, welke de diverse mijnen zullen putten uit de overeenkomst met Duitschland, die nog niet tot stand gekomen is. De voorraden zijn tengevolge van de staking aanzienlijk gedaald en de prijzen gestegen en wel voor huisbrandkolen met 15 Francs en meer.

Op het congres van den Algemeenen Nederlandschen Mijnwerkersbond is besloten een actie te voeren voor verbetering van loonen en, ook al, steun van de regeering.

In het Saargebied is op het oogenblik een verlaging van de loonen in behandeling.

De prijzen zijn:

Northumberland Ongezeefde	f	7.25
Durham Ongezeefde	"	8.—
Cardiff 2/3 large 1/3 smalls	"	9.50
Schotsche Gezeefde (Prime Lothians)	"	6.75
Yorkshire gewasschen Singles	"	7.50
Westfaalsche Veförder	"	8.25
" Vlamstukken I	"	9.—
" Smeenootjes	"	8.75
" Gasvlamförder	"	8.25
" Gietcokes	"	11.—
Hollandsche Eierbriketten	"	12.25

alles per ton van 1.000 KG. franco station Rotterdam/Amsterdam. Ongezeefde bunkerolen f.o.b. Rotterdam/Amsterdam f 7.75. Markt gedrukt.

20 September 1932.

## INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.

**Bedrijfsleven en de strijd tegen de Armoede in Nederland**

door Dr. CH. A. VAN MANEN.

Prijs ingenaaid f 3,— Gebonden f 4,75.

Voor leden der Vereeniging en geabonneerden op het Weekblad wordt dit werk beschikbaar gesteld tegen den prijs van

f 2,50 ingenaaid en f 4,— gebonden.

Bestellingen richt men tot het Secretariaat van het Instituut, Pieter de Hoochweg 122, onder gelijktijdige remise per postwissel of op postcheque en girorekening No. 8408, Rotterdam.

## Vervolg STATISTISCH OVERZICHT VAN GROOTHANDELSPRIJZEN.

	DIVERSEN			KOLONIALE PRODUCTEN						INDEXCIJFERS							
	VURENHOUT basis 7" f.o.b. Zweden/Finland per standaard van 4.672 M <sup>3</sup> .			RUBBER <sup>1)</sup> Standaard Ribbed Smoked Sheets loco Londen per lb.		SUIKER Witte kristal-suiker loco Rotterdam/A'dam per 100 K.G.		KOFFIE Robusta Locoprijzen Rotterdam per ½ K.G.		THEE Afk. N.-I. thee. A'dam gem. pr. Java- en Sumatrathee p. ½ K.G.		COPRA Ned.-Ind. f. m. s. per 100 K.G. Amsterdam		Bruto-gewicht v. d. buit. handel Nederland 1925 = 100		Centr. Bureau v. d. Stat. herleid van 1913 = 100 tot 1925 = 100	The Economist herleid van 1927 = 100 tot 1925 = 100
	f	%	Sh.	%	fl.	%	cts.	%	cts.	%	f	%	In-voer	Uit-voer			
1925	159,75	100	2/11,625	100,0	18,75	100,0	61,375	100,0	84,5	100,0	35,875	100,0	100	100	100,0	100,0	
1926	153,50	96,1	2/—	67,4	17,50	93,3	55,375	90,2	94,25	111,5	34,—	94,8	112	128	93,2	92,9	
1927	160,50	100,5	1/6,375	51,6	19,12	102,0	46,875	76,4	82,75	97,9	32,625	90,9	113	116	95,4	89,5	
1928	151,50	94,8	-1/0,75	30,2	15,85	84,5	49,625	80,9	75,25	89,1	31,875	88,9	118	128	96,4	87,6	
1929	146,00	91,4	-1/0,25	28,8	13,—	69,3	50,75	82,7	69,25	82,0	27,375	76,3	122	132	91,6	82,6	
1930	141,50	88,6	-15,875	16,5	9,60	51,2	32	52,1	60,75	71,8	22,625	63,1	124	135	75,5	69,4	
1931	110,75	69,3	-3	8,4	8,—	42,7	25	40,7	42,50	50,3	15,375	42,9	117	136	62,6	57,9	
Jan. 1930	147,50	93,9	-7,375	20,7	11,675	62,3	35	57,0	60,50	71,6	26,875	74,9	128	136	84,5	76,9	
Febr. "	147,50	92,3	-8	22,5	11,40	60,8	35	57,0	58,25	68,9	26,375	73,5	112	126	81,3	75,2	
Maart "	147,50	92,3	-7,625	21,4	10,70	57,1	35	57,0	62,25	73,7	25,25	70,4	125	131	78,7	74,2	
April "	147,50	92,3	-7,375	20,7	10,55	56,3	35	57,0	59,50	70,4	26,125	72,8	115	127	78,7	72,8	
Mei "	145,00	90,8	-6,875	19,3	9,80	52,3	34,75	56,6	58	68,6	25,50	71,1	132	132	76,1	72,0	
Juni "	145,00	90,8	-6,125	17,2	9,775	52,1	33	53,8	58	68,6	22,875	63,8	131	133	76,1	70,4	
Juli "	142,50	89,2	-5,625	15,8	9,275	49,5	31,50	51,3	55,50	65,7	21,75	60,6	138	141	74,2	69,3	
Aug. "	142,50	89,2	-4,875	13,8	8,50	45,3	29,50	48,1	55,25	65,4	20,—	55,7	129	145	73,5	67,9	
Sept. "	140,00	87,6	-4,125	11,6	7,975	42,5	28,25	46,0	59,50	70,4	19,25	53,7	122	126	72,3	65,4	
Oct. "	132,50	82,9	-4	11,2	8,625	46,0	29	47,3	66,50	78,7	18,75	52,3	128	152	71,6	64,6	
Nov. "	130,00	81,4	-4,375	12,3	8,75	46,7	29	47,3	68,25	80,8	19,375	54,0	121	139	71,0	63,3	
Dec. "	130,00	81,4	-4,375	12,3	8,20	43,7	29	47,3	66,75	79,0	19,—	53,0	105	129	69,0	61,3	
Jan. 1931	125,00	78,2	-4,25	11,9	8,20	43,7	28	45,6	66,25	78,4	18,25	50,9	121	132	67,7	59,2	
Febr. "	125,00	78,2	-3,875	10,9	8,20	43,7	26,25	42,8	53	62,7	18,125	50,7	96	121	67,1	59,4	
Maart "	125,00	78,2	-3,75	10,5	8,30	44,3	25,50	41,5	45	53,3	18,625	51,9	107	140	66,5	59,1	
April "	125,00	78,2	-3,125	8,8	8,575	45,7	24,75	40,3	43	50,9	17,50	48,8	110	138	65,8	58,4	
Mei "	125,00	78,2	-3,125	8,8	8,50	45,3	25	40,7	40,25	47,6	15,375	42,9	114	141	65,8	56,8	
Juni "	110,00	68,9	-3,125	8,8	8,575	45,7	25,75	42,0	39,50	46,7	14,125	39,4	127	133	64,5	56,8	
Juli "	110,00	68,9	-3	8,4	8,775	48,6	27	44,0	38,25	45,3	15,—	41,8	138	153	62,6	55,8	
Aug. "	100,00	62,6	-2,5	7,0	7,90	42,1	25,50	41,5	38,50	45,6	14,125	39,4	122	142	60,6	55,6	
Sept. "	100,00	62,6	-2,375	6,7	7,525	40,1	23,75	38,7	37,50	44,4	13,375	37,3	125	146	58,7	53,6	
Oct. "	100,00	62,6	-2,375	6,7	7,55	40,3	23	37,5	37,75	44,7	13,25	36,9	119	146	58,7	53,1	
Nov. "	100,00	62,6	-2,25	6,3	7,15	38,1	23	37,5	37	43,8	13,75	38,3	113	132	58,7	53,8	
Dec. "	82,50	51,6	-2,25	6,3	6,75	36,0	23	37,5	35	41,4	12,75	35,5	115	114	54,8	53,8	
Jan. 1932	82,50	51,6	-2,125	6,0	7,35	39,2	23	37,5	32	37,9	13,125	36,6	103	107	54,2	53,4	
Febr. "	82,50	51,6	-2	5,6	7,05	37,6	23	37,5	30	35,5	14,50	40,4	86	111	53,5	53,8	
Maart "	70,00	43,8	-1,625	4,6	6,25	33,3	23	37,5	31	36,7	14,75	41,1	87	116	52,9	53,3	
April "	70,00	43,8	-1,5	4,2	5,90	31,5	23	37,5	29,25	34,6	14,—	39,0	89	110	51,6	56,0	
Mei "	70,00	43,8	-1,5	4,2	5,625	30,0	23,50	38,3	30,25	35,7	13,25	36,9	89	107	51,0	54,0	
Juni "	70,00	43,8	-1,375	3,9	6,30	33,6	24	39,1	28,50	33,7	12,375	34,5	101	116	50,3	52,5	
Juli "	67,50	42,3	-1,375	3,9	6,70	35,7	24	39,1	23,75	28,1	12,375	34,5	100	112	49,0	53,7	
Aug. "	63,00	39,4	-1,75	4,9	6,575	35,1	24	39,1	22,75	26,9	12,375	34,5	95	105	48,4	55,3	
5 Sept. "	60,00	37,6	-2,1875	6,1	6,625	35,3	24,50	39,9	23	27,2	12,75	35,5					
12 "	60,00	37,6	-2	5,6	6,50	34,7	25	40,7	24,50	29,0	12,875	35,8					
19 "	60,00	37,6	-2,125	6,0	6,50	34,7	25	40,7	24,50	29,0	12,875	35,2					

1) Jaar- en maandgem. afger. op 1/8 pence. 2) 1 Sept. 3) 15 Sept.

N.B. Alle Pondnooteringen vanaf 21 Sept. zijn op goudbasis omgerekend